

יצחק לוצאטו

תולדות יצחק

שירים

יוצאים לאור בפעם הראשונה מתוך כתבי-
יד גנוזים, עם אחריית-דבר והערות על-ידי
ד"ר ד. אקרס וד"ר מ. וילנסקי

הוצאת מחברות לספרות תל-אביב תש"ד

נדפס בארץ־ישראל
Printed in Palestine

דפוס קואופ' "אחדות" בע"מ, תל־אביב

א
סוּנִיטוֹת

א

אור בקר כי יהל מחוץ לצהר
פצת פתאם יניא חשבת הליל
יורה כי קל יומו יופיע זהר
ודכו יצא לרעות גם שגם איל

בו שחר מייכם בהיר לטהר
יודע את הבאות בחורי חיל
נגיד כי תמצאון כל טוב כל מהר
אורה כבוד נעזו מיים גם חיל

רק אם פנטות הצל היום בורח
לא כן ימצא אתכם נטעי תפארת
כי נגה צדיקים לצד זורח

הנה משמן טוב או יין הרקח
שמכם יתן ריחו בקרומי קרת
ולטי רב השנים תוסיפו לקח.

ב

בגדול גאָה גאון וקרוב קמפּעל
ךרית מאָו עלי טובת העין
רמני זה צלמך בוגד מינו
עם יסי מלבושך כרפס ותכלת

ולצת קזאת אָמנה מוקד גחלת
שבת מתוך לבי שבת ואין
הו זמר יפעתך אָהשוב קאין
גם שקמי זכרוןך אחר העלת

אָקב היום שהוא כי בו עברתי
גם יחד בגללך בשר וריוח
קזה ממך אָשקר וכלי זכרתי

כי בגלים חרש בחול זורע
ויקו אל תוך רשתו לכנוס הרוח
אָרם בלבב אשה כקלו שואע.

በሰላላ ስህ ለገሰ። ህጻን ሩ ህጻን
ፎ ፊል ሩግ ስሰጽጽ ህጻን ህጻን
ፊል ህጻን ህጻን ህጻን ህጻን

በከ ለሰላ። ህጻን ህጻን ህጻን
ፊል ህጻን ህጻን ህጻን
ፊል ህጻን ህጻን ህጻን

ፊል ህጻን ህጻን ህጻን
በከ ለሰላ ህጻን ህጻን ህጻን
ፊል ህጻን ህጻን ህጻን
ፊል ህጻን ህጻን ህጻን

ፊል ህጻን ህጻን ህጻን
ፊል ህጻን ህጻን ህጻን
ፊል ህጻን ህጻን ህጻን
ፊል ህጻን ህጻን ህጻን

ד

רַגַל לַיָּד מִעֲגָל וְלִי מִכַּמֶּרֶת
פָּרַשׁ אֲלֵיִל הַמִּדָּה בְּבִיז הַעֲשָׂב
אֵינְנֵע לְהַנְצִיל וְשׁוֹא כָּל חֶשֶׁב,
כִּי הוּא בְּעֲצֻמוֹתַי כָּאֵשׁ לְגַעֲרַת

יֵצֵא לְרוּחַ יוֹם בְּרֵאשׁ אֲשַׁמֶּרֶת
לְרַעוֹת מַעֲט צֹאנַי גְּדִי אוֹ כֶּשֶׁב
נִרְאָה כְּבִז בּוֹכָה וְלוֹ אֵין קֶשֶׁב
וְאֵט לְהַרְגִיעוֹ וְזֶה מִשְׁפָּרַת

כִּי יִהְיוּ יָדוֹ וְסִי בִי יִטַל
(כִּי הָאֱמִין כֹּאֶת) עֲדִי כִי רַבֵּעַ
הוֹבֵאֶת יְחִידָתִי בְּשַׁעַר קָטָל

אִף אֲשַׁאֲלָה רַחֵם וְאַף דּוֹמֵעַ
אֲשִׁית לְמוֹל עֵינָיו פְּנֵי הַנְּבִיעַ
וְיִהְיֶה כְּאִישׁ עֹרֵר וְלֹא שׁוֹמֵעַ.

ה

אם בא מקורסקים עשב מזריע
יתן אל תוף פרדס להיות פורח
וקמו מוצא שלל האיש יריע
ממנד ותנוכה עת יתן ריח

הו מתלמי שדי כל טוב נגריע
ולבד על גיר הלז יום יום טורח
מדשא מירק הגו נגריע
ויצו אל כל הפא עשב אורח

בכה מיום אתמול פי טח נשעה
תנה המהללה גפגף אנרת
הנצה נתפרח בגדול תפארת

מה אתפלא אמא אם נא אשמעה
פי בשמחות וגיל תפר עוד צמד
ממשעי ברמך שורק ותמד.

גָּפוֹן כִּי עַל יוֹבֵל שְׁרָשָׁה שֶׁלֹּחָה
נִצְבֶּתת וְשִׁתוּלָה עַל פְּלָגֵי מַיִם
וְדָבָר טָרְפֵי צְמֻחָה לְמִטֵּר שָׁמַיִם
יִסְרוּ פִּאֲרוֹת בְּסֵאֵר וּבִהוֹד צְלֻחָה

הֵן מֵה נִכְבֵּד הַיּוֹם כִּי עוֹד שְׁמֻחָה
יֵצֵא מִטֵּה עֲזָה יִשְׁגַּח פְּעֻמִּים
עֲתָה תִכּוֹן לְעַד לֹא יוֹם יוֹמִים
טוֹרַחַת מִשְׁעָה נִצָּה צְמֻחָה

הִגַּח תִּקַּח עֲנָף מִעֵץ אֲחֵרַת
בּו דְלִיּוֹת קוֹמַת לְרֵב גִּדְלָה
וְתִהְיֶה בְלָה שׁוֹרֵק עַד עוֹלָם סְלָה

לָה יִקְרֵא כְּעַת גָּפוֹן אֲדָרַת
קוֹמוּ רַעִים וְשִׁתוּ מִיַּיִן הַרְקַח
אִמְרוּ אֵל הַמּוֹכֵר אֵךְ טוֹב הַשְׂקָח.

לשחֵת מִתְּנוֹת וְשָׁבִית שְׁבִי
 בָּלַח בְּטוֹב טַעֲמָךְ וּבִזְיוֹן מַלְיָךְ
 קִנִּית אֲנוּשׁ נֶאֱנַח וּמְקַלֵּל צְבִי
 אִף תֵּלְכִי רוֹקֵת בְּהוֹד עֲלֶיךָ

יָמָר הֲלֹא תִלְקַח וּתְכַתְּבִי
 בֵּין בּוֹטְחוֹת קְנוֹת קְטוֹב אֲלֶיךָ
 אִף כִּי קִבּוֹא מְחַר אֲשֶׁר תִּשְׁבִּי
 וַיִּסְמְכוּ קְנִיִּים קְנֵף שׁוֹלְיָךְ

יִפְרֹץ הֲכִי וַיִּרְצֶךְ וּרְבִי-תִּמְאָרֶת
 כִּי יֵאָדִיר עֲזוֹ דְעִיר רַבְמִי
 וַיִּחִי עָלַי גַּם מְרוֹמֵי קֶרֶת

עֹז תִּשְׁמַחֵי בְּזוֹ וְגִיל תִּגִּילִי
 עֹז תִּזְכְּרִי מֵלִי וַיּוֹם כִּי בָאתִי
 מִגִּיד וּבְקִבְשָׁר אֲשֶׁר תּוֹחִילִי.

ח

קול מצהלות חפה אני אשמעה
שמחה ורב ששון בעיר ירונה
שם נצבה שגל פכס נכונה
אראח כמשמאה וזה אכרעה

גם להקת בנות חכי נסעה
מהררי זמרה ושם תבאנה
אשב פאיש נדהם בעת מרנה
אשוב ואתפלא ולא אדעה

לכו קעפי פי יריבון שקת
פי יתפצו עיני משוש עיניה
אזני נגינתם בגיל קשבת

ירוממו יחדו דמות העולם
או אשמעה קול עו פאיו פניה
או תארה אביט הגם פי אלם.

ט

אָתְמוֹל אַחֲשֵׁרוֹשׁ כְּטוֹב בֵּינוֹ
צוֹה אֲשֶׁר נִשְׁתִּי לְפָנָיו תַּעַל
חֶסֶץ לְהִרְאוֹתָהּ אֵלַי כֹּל עֵינִי
כִּי הִיא כְּהוֹד יִסְיָהּ סָאָר לְבַעַל

אֵף זֶה בָּעֵת שֶׁתָּה וְעָלִי אֵינוֹ
כִּי אִם כְּתִנֵּת בַּד אֲשֶׁר מִמַּעַל
לְקִרְאָתָהּ בְּתוֹלוֹת. הֵן חֲמוּדוֹת-עֵינֵי
יָצָא לְהִתְהַלֵּךְ חֲלוּץ-הַנְּעֵל

תוֹךְ אֶהְלוּ נִשְׁכַּר וְנִתְגַּל נֶחַם
גַּם לֹאט בְּמִצְטוּנָיו שְׁלִי רֹגֵעַ
אֵף זֶה בְּתוֹךְ הַעִיר בְּאֵין קְבוּרָה

לוֹ הַאֲזִינוּ עָלַי לְדַבְּרֵי רוּחַ
כִּי יָצָאוּ מִפִּי בְּמִשְׁתַּגֵּעַ
לֹא נוֹ לְשׁוֹכְרָה קִשְׁת־הַיָּדָיִם.

אָרַם אַמְשׁוּרוֹשׁ בְּמִשְׁתַּח נִזְו
זָוָה בְּצַד וְשָׂמִי לְסָנְיִי מַעַל
עָרְבִי לְהַרְאוֹת כִּי לְעָרְבָה אִזְו
כָּל הַבְּתוּלוֹת עִם בְּעוֹלוֹת בְּעַל

אָחִי בַעַת שְׂתָח וְעָלִי אִזְו
כִּי אִם בְּתַנְתּוֹ בְּדֹ אֲשֶׁר מִמַּעַל
לְקִרְאוֹת בְּתוּלוֹת סוֹ מְמוֹדוֹת אִזְו
נָצָא לְהַתְּהַלֵּךְ מְלוּז מְנַעַל

תוֹךְ אֶהְלוֹ נִשְׁבַּר וְנִתְגַּל גַּם
לוֹט בְּמַעְרָה עַל דְּמַשְׁק עָרֶשׁ
אָחִי בְּתוֹךְ הַעִיר לְעִזוֹ הַתְּרַם

לוֹ נִחְזָה עָלִי אִזְו בְּסַתוֹם
שְׂבוֹר מְתוּלָל זֶה בְּאִמְרֵי זָמֵר
לֹא יִתְּשׁוּב מְנָה שְׂבוֹרַת הַמֵּר.

יא

היום כי בקדר תורת המטה
ודבר חסה השלים יצחק מאריני
קומי לך רעיתי סילך הראיני
את גבה תפארתו באר לטהר

קומי לך רעיתי ובצעד הצהר
רעיו אנשי מופת מוער הביני
גם שבח ונדלה להם הכיני
כי בקדשה רבה כלו הזהר

ותעו קים אמא וכתוב בספר
כי המה כנחלים יפיצו ועת
נתון בתבונתם כל אמרי-שפר

טיב דברתי, לה עתה ספרי
עזו ותאמר הם הנה מודעת
כי לא נחוק מעז יחול ספרי.

יב

שְׁשׁוּ בְּנֵי עַמִּי בָּבֶל לֶךְ בְּתָר
לְמַצָּא אָרֵי קוֹזָר בְּעַד כָּל רֵעַ
קִיּוּ בְּךָ מְנוּס וּמְחַסֵּה סְתָר
כִּי מִן־תָּה תִּסְפָּה וְרַע יִרְוַע

וּכְבָּר יְעוֹסְפִי שֵׁם אֱלֹהֵי כָל בְּתָר
וּמְסַפְּרֵים יוֹם יוֹם וְאִיֹּז לְגִרְעַ
בַּק מִר לְלִבּוֹתֵם אֲשֶׁר בְּסִתָּר
לְשִׁית זְמַן כִּילֵי עֲזוּזוֹ אֲזַרְוַע

עֲתָה בָּבֶל מוֹעֵד לְטִיּוֹת זָרַע
יִתְדּוּ בְּקוֹל תּוֹדָה יְרִימוּן מִצַּח
וַיְהִי אֲלֵי צִוְתָם צְדִי אִיֹּז קֶצֶב

תִּמְחַח הֲלֵא דְמַעָּה וְעוֹד אִיֹּז קֶרַע
כִּי וְרַעַף הִבָּא יְהִי לְנִצַּח
רוּסָא לְכָל חֵלִי מְחַבֵּשׁ עֲבָב.

יג

יטוש על כל פאת שמך אישרים
מסליא בדבר עצה לדעת פשר
אל קרמקי חבל ידאה כנשר
ירוץ עלפידים על פנמי רוח

לך כל חתום לך כל סתום זרום
לך העקב מישור נקל כל קשר
אולם אשאיר מזה אם אמר עשר
או אלה אם אניד יותר פרום

קום התחזק אטוא בקשוב קול רעם
כי עוד תמצא כבוד תקנה תפארת
אם זה כימי שתרות היטבת טעם

בו מראשית צאתו יפנה הנמל
אור תוסף הנמנה כל עוד מזהרת
וקסי מדת ימיו יגבר השחל.

יד

סו. רב ושכל טוב לך העולם
חלק למורשה אלהי מעל
נאנה מאד אמת ועד העולם
כי רוחך בהיר ומעלה יצל

אמזא אהב בינה ועל העולם
כי דרכו הזרים בני שים בעל
או ביו בתבניתם והטה אלם
לך יאמרו קח טוב וסור ממעל

שים עינך על גרשם כי בער
הסליא בהקמתו ושור מנגד
אביו נשוא פנים וישוב שער

ולמד היות פהם והמזא ספז
כי יקראו שמך יבול רב מנד
לפאר ולברכה בגנוע ספז.

טו

אֵל חֲדָף שׁוֹפָר וְקַל בְּנֶשֶׁף
זו כִּחְף הוֹדַע נְשִׂיא הַחֶשֶׁק
כִּי זֶה אֲשֶׁר גָּבַר פְּעָמַיִם עֲשָׂר
נִלְכַד בְּמַכְמוּרִים וַיִּסְבַּל מִשָּׂק

הִנּוּ לְמַס עוֹבֵד וּבָא בְקֶשֶׁר
אֵף לֹא בְנִגְלֵי שָׁוֵא וּמְרִמּוֹת עֲשָׂק
מִי עוֹד דִּהְתַּחֲכֵם וַיִּדַע פֶּשֶׁר
לְרִדּוֹת בְּאִישׁ אֲדִיר וּבִזוּ כָּל גִּשָׁק

שָׂבוּ תִנּוּ כְבוֹד אֱלֹהֵי בֵּית הַיִּל
כִּי בְלַעֲדֵי יִקְרָה וְהוֹד הַאֲלֵם
הַשָּׁת קָרַב לְקַחְתָּה לְבַב הַעֲלָם

הִנּוּ יִאֲתָה גַם לּוֹ פֶּאֶר וְנִסִּיל
יִצּוּ בְּמִסְתּוֹלֵל בְּעֵת גְּנֻשָׁה
מִלֹּא בְּאֲשַׁשְׁתּוֹ וְהִיא נִתְפָּשָׁה.

טז

גִּיל רַב הַיּוֹם בְּעִיר לְקִרְאֵת בְּאֵף
הָאִישׁ בֶּן בְּשָׁנִים אָף שָׁב בַּטַּעַם
הוּ יִשְׁמַע סְבִיב קוֹל עוֹ קוֹל רַעַם
הַמֵּית הַנְּדָבָרִים בְּסֵאֵר פְּלֵאָף

לְכוּ גַם אֲנֹכִי בְּקִהַל רוֹאֵף
לְהַת מוֹסַת שְׁשׁוֹן אֲרָצָה הַפַּעַם
לוֹלֵא יִגְרַתִּי פֶּן יִקְרַנִּי וַעַם
אִם לֹא יִכּוֹן הַשִּׁי אֵל מוֹל שִׁיאָף

עַל כֵּל כְּבוֹד וְעוֹ עֲלִיוֹן הוּ אַתָּה
וּכְבֹּר גַּם אִישׁ לְשׁוֹן לֹא בֶן יָסַם
עֲנֵה נְחֻשָׁף מְלִיו כְּמוֹנֵי עַתָּה

כִּי מִי יוֹכַל לְמַנּוֹת כְּסִלֵי שָׁמַיִם
וּסְפוֹר זִיקוֹת הָאֵשׁ אִם אִישׁ גּוֹסַם
אוּ בְּמַצִּילוֹת יָמִים נִסְפֵי הַמַּיִם.

יז

שְׁלוֹם שְׁלוֹם אֵל נִכְבְּדֵי תַמְאָרַת
כִּי שָׁמַע מְעֹזִים בְּסָה קֵל אֶבְרָר
שְׁלוֹם אֵל חָפְתָם כִּי כֹז מִזְהָרַת
שְׁלוֹם אֵל הַעֲלָמָה שְׁלוֹם לְגֵבֵר

שְׁלוֹם אֵל זֹאת כִּי עַם דֹּדָה נִקְשְׁרַת
וּבְרַב שְׁלֹנָה חָשַׁב אֶתֹו עַד קִבֵּר
שְׁלוֹם גַּם לוֹ מִכָּל הָיָה מִמְאָרַת
מִפְרָץ אֹו רְעוֹת מִשׁוֹד וְשִׁבֵּר

שְׁלוֹם אֵל רְעִיָהֶם שְׁשִׁים בְּיָזוּ
הַנְּנָשִׁים שְׁשִׁים לְרֵאוֹת פְּנִימוֹ
וּבְנִמְרַ וְנַצְנוֹת יִשְׂאוּ קוֹלְמוֹ

שְׁלוֹם אֵל הַהוֹרִים רַבֵּי הַעֲזִזוֹ
כִּי בָּקָה יִשְׁפוֹן עַל גֵּיל בְּנִימוֹ
שְׁלוֹם לְגוֹלְדִים יַעֲרֹכוּ לְמוֹ.

יח

איתו בנו נתן קחה קלע
ולכה להלחם בעד הארץ
הנה בלא משפט נציב הקרן
יספה גבר תמים וצדיק ילע

יגבה ויתפאר בדברי בלע
כי נרד במבל וקרן פרץ
השפל גאון לבו קצו בן פרץ
המית צנן יהיר בסלח סלע

קטר מומותיו ואל המער
השב בקרפתו ברק הקרב
ולכל אנוש מסלט הנה מסער

רק לא צווב אצלו חנית ושלח
ולבד חזק אמה ואמץ תרב
מן האסוף אישים בטנרם קלח.

יט

אֲשַׁאֲלֶךָ הַיּוֹם וְזָפוּ לֹא שׁוֹעַ
מִתְּהַאָּוֶה בְּנִי וּמִתְּעִשִׁיתִי
כִּי כָּל בְּתוּלוֹתַי אֲשֶׁר רַבִּיתִי
בְּצַפְרִים עֲסוֹת אֲמֹר מִדּוֹעַ

הָאֵם וְזָפוּ דִּילִי אֵלַי מִבּוֹעַ
כִּי יִשְׁאַבוּ מִיָּמִי אֲנִי דְמִיתִי
אוֹ אִם דָּגוּ יָרַק אֲנִי הִיִּיתִי
כִּי יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם יָבוּל גְּסוֹעַ

ויען הזמן ויאמר

מִתְּהַמִּי קַרְיָה וּמִתְּהִילִי
אִם נִקְעוּ מִזֶּחַ נְשֵׁי תַסְאָרַת
הַנְּעָרָה אֲסַמֵּר הִכִּי שְׂכָנָה

מִתְּהַמִּי אֲסוּא הִלֵּא תְּגִילִי
כִּי יִצְלַח הַזֹּאת אֲשֶׁר נִשְׁאָרַת
עוֹלָה בְּהַקְמָתָה עֲלֵי כְּלָנָה.

ב

קום רש כסא כבוד, מלכות וכתר
משרש עץ הדר מטה תפארת
זא זא מגן לדור משגב וסתר
כי דעת ומופה כמעט נעדרת

זא בגבורות ועו בשאת ויתר
וקרא תורת אל מי במרומי קרת
האינה כל סתום, הודע כל סתר
בשמש כי מצל תבל פוקרת

מה יגל אב זקן אדיר בפרץ
מה יגל בלכבו בראות לו נצר
סומך שארית צמו עומד בפרץ

לו כה יושב מרום יחן לך ילד
תומך הממשלה יורש העצר
תוחלת אל ביתו מעו לתלד.

כא

נְצַמְתָּ לִי אֶחָי נְצוּ וּבְנִצְוּ
נְטוּי אֶל טוֹבְתִי אָרְאָה אוֹתְכָה
וְתוֹכַח אֶת לְבִי לֵאמֹר כִּי כָכָה
אֶל יִשְׂרָאֵל מִסְעָלָיו תִּסְאָרְתָּ נְצוּ

דְּבַרְתִּי כִּי אֶהְיֶה סוֹחֵר וּבְנִצְוּ
לְקוֹנֹת בִּינָה אַךְ לֹא אֲדַע אֵיכָכָה
לְכוּ אִם תּוֹסֵלְתֶךָ עָלַי שְׂקָכָה
קוּמָה בַּיּוֹם עֲזָרְתָה לִי וּלְמִצְוֹ

אֶל תִּקַּף אֵיחָנוּ אָשִׁיב הָרוּם
תִּנְשָׁר אֶת עַשְׂצַפֵּי קִדְמָה אוֹ יָמָה
לְרֵאוֹת אוֹצֵר טַיִם אָנֹה יָנוּם

כִּי כֹן אָרִים כָּנֹף לְגִבוֹת שָׁמַק
וְחִסְדֵּךָ עִם כְּבוֹד אֲמַצָּא לִי שָׁמָה
אִם פֹּה עַל אֲדָמְתִי נִחְשָׁבְתִי שָׁמַק.

כב

פה בחורי חֲמֵדָה יִהְיוּ נֹעְדוּ
לְשֵׁכֶת בְּלֵילוֹת לְלִמּוֹד בְּסֵפֶר
וּבַעֲתָ כִּי רְעִיָהֶם רִקִּים יִצְעָדוּ
יִסְנוּ לַתּוֹשֵׁיָהּ וּלְאַמְרֵי שֵׁפֶר

וּבְלִחָם אֲבִירִים לֶבֶם יִסְעָדוּ
מֵאֵס הַבְּלִי חֲבַל עֵפֶר וְאַפֶּר
הַיָּדֹאֵל רִגְלָם שָׁמֵר כִּי לֹא מְעָדוּ
וּרְצוֹן כָּל אִישׁ וְאִישׁ הַגְּדִיל וְיִסְר

יִסִּית אֲמָנָם יִסִּית חֲבָרָה נְעֻמָּה
יָשׁוּב מוֹל אֵל נוֹרָא הַשָּׁפֵל הַמַּצַּח
יִקְרָא דְבָרֵי קִדְשׁוֹ בְּרַחֲמֵת וְפִסֵּד

לְכוּ עַד הַעוֹלָם שִׁקְדֵי בְּהִמָּה
גַּם חֶסֶד וְיִצְדָקָה דְרָשִׁי לְנֻצַח
הִנֵּה מֵה טוֹב שָׁבַת אֲחִים גַּם יְתֵד.

כג

אם גָּבַר הַלְוָה בַּלַּע הַמָּנוֹת
וַיִּמַח הַדְּמִיעָה מֵעַל הָאָרֶץ
צֵל מָה לְלִטְשׁ בְּרוּל יִגְעַת מָנוֹת
וַיִּמַח הַדְּרוֹךְ אֲשֶׁר לִירוֹת בְּאֶרֶץ

לְרִיֵּק בִּידוּן תְּרִיֵּק וּקְלֵי הַמָּנוֹת
לְשֹׂא תוֹרָה חַצִּים לְקִרְאֵת הָאָרֶץ
כִּי יַד הָאִישׁ הִזָּה תִּצְלֵל מִמָּנוֹת
מִנְצֵר עַד וְקֹץ כָּל אֲנָשֵׁי אֶרֶץ

תְּרַבּוֹת צוֹרִים אֲפּוֹא הַנִּיחָה מָנוֹת
וּלְקַח אֲתֵימִם תִּחְתָּם לְחַפֵּר בְּאֶרֶץ
מְקוֹם כִּי תִקְבֵּר אַחֵר הַמָּנוֹת

כִּי תַחַת שִׁקְלָךְ אִישׁוֹת הָאָרֶץ
הֵן בְּקִלְמוֹת וְבוּז תוֹרֵד לְמָנוֹת
גַּם לְקַבּוּרוֹת תּוֹבֵל תַּחַת לְאֶרֶץ.

כד

רֵאִיתִי עַל כְּפֵא בְּלוּשׁ תַּפְאֲרֵת
עֲלָמָה רַבָּתִי אֹר כְּדִמוֹת הַקֶּשֶׁת
עֲלָמָה כִּי כָּל לֵבָב תְּצוּר בְּרִשְׁתָּהּ
עֲלָמָה כִּי בְּדִמוֹתֶיהָ אֵין עוֹד אַחֲרֶיהָ

הַקֶּשֶׁתִּי וְאֶשְׁמַע כִּי קוֹל אֹמְרֵת
זֹאת הִיָּסָה מֵאֵת רַבִּים נְדָרְשֵׁת
מִי זֶה אִסּוּא עָרַב לְבוֹ לְגִשְׁתָּהּ
פֹּחַ לִימִינָה יֵשֵׁב בְּמִרוֹמֵי קִרְתָּהּ

אֲזוּ כָּל אֲמִיץ לֵבָב הוֹאִיל נִילָךְ
וַיְהִי אִם רָץ מִן־עַר גְּזוֹר כְּפִלִּים
יֵצֵן לֵהֵט אוֹחוֹ הַיּוֹם הַלְלוּ

אֶמְנָה אֲשֶׁר (כִּי בֹ יִסַּד הַמֶּלֶךְ)
אֵל נֶגֶד הַעֲלָמָה נִטָּה רַגְלִים
וַיִּשָׁב אֵל צְדָה וּמָאֵד עֲלוּ.

כח

אל מי דמית נא בפאר גדלך
העץ רב תקומה ויפה צמרת
כי כל אישון ישא פניו אליך
כי כל לשון הגה מה טוב אומרת

כי כל צפור כנה חופף צלך
ולכל חיתו שקדה הגו משמרת
כי חף יטעם גם לתרופה עליך
כי כך אין קוץ מקאיב סלון ממארת

אף לא מטות מפארותם נשברו
אכו מגזע זו שרש בארץ
בדיה לתהלה תאומים חברו

הו כך ברכות שמי הצור משלים
כי לא תבול אף לא תירא מקרץ
אף תכוננו וקארני אל תצליח.

כו

גדל ששון לפי לעת שמעתי
כי נצלת חסו לך קנית
ואמרה לצאת פפי ידעתי
מול נצרה הזאת אשר אוית

עודי בלמודי ועוד יגעתי
למצא תהלות לה הלא ראית
כי קדמו שרים עדי נסעתי
ונהללו אותה כמו אוית

שיר אהודקה אמא ולא אציעה
יפעת פגי שרה עלי הפסטר
כי שבחוקה הם באמרי שפר

אמנם אני אעיד נרק אביעה
כי אם לעולם שוררים שקרו
הגה לעח כזאח אמת דברנו.

כו

בין אפל דורותיו הפיר בן תרח
כי מלך מתנשא יסד חוג ארץ
מבטן מי אמר יצא תקרח
וגבול מי שם לים פן ימרץ פרץ

מי בגלגל תבן תיום ונרח
ושמש ולבנה נתו בערץ
מי קכה בתבונה כרא כל פרח
לולא נמצא עליון תפשי מקרץ

פה בתחלת ימיו הפיר ממלכת
האל וגבורתו ויהי לו עבד
עד פי בבנו יחיד לא חס עינתו

בנתיב אבינו זה הואילו לקת
הדור סורר וברע דור ששע כבד
אם מזרעו אתם למדו מגחוי.

כח

אם לתמימי לבב גזפון הישע
מה דרך הרעים עד לה צולח
או אם ישא מקרים עובר על פשע
מה לקדושו יטור ובלי סולח

הו צץ משה ודון פרח הרשע
ניעש לו בדים פארות שלח
לא הו שבטו קיר ושאר התשע
כי השליכם באף וכמו פולח

אף אלה משפטיו יכוננו יחד
כי יוסר צדיק עוננו הנה
לקראת אסר מותו שלנה אין פסד

גם פה ישבע בטוב למוד הרע
וכבא יום השלום שגיו תקהינה
כי רק יקצור עמל עמל זרע.

כט

טוב ממני מותי אילת שחר
טוב ממני מותי לצאת מקבל
הגה כי בלכבי גול הטבל
יעיד לבנת פני מאמר צחר

החשק את רוחי הוגה נחר
כי סלף מפעליו נלאיתי סבל
תמיד לו אנתסגו אמנס להבל
או לא ישיב או בדבריו אין שחר

אוי בנתיבות יגון עיני הנחני
אל מול פראף נאנה נכסוף לשכת
כי בלעציו צתה גוע אני

כי מבלתי צידו ימות גם שחל
גם אפס העצים ירעף שלהקת
ובלי ורזיף מטר ייבש הנחל.

ל

פְּלֵה יִיטֵיב צְלִמְךָ לַבּוֹת רוֹאֶיךָ
וּכְבֹּר קִנִּית עַל כָּל מַשְׁרַת וְנַשְׁק
אֲנֹסוֹל בֵּין הַנָּשִׁים רִיבוֹת וְנַשְׁק
תַּפְּוֹחַ הַזֶּהב יִתּוּ אֵלֶיךָ

מֵה תִתְּנִישִׁי אִסּוּא נִתּוֹן עֲלֶיךָ
הַנָּזֶם וְצִמִּידִים וּמַעִיל בַּמַּשְׁק
הוֹרִידִי אֶת עֲדֶיךָ יוֹנֵת הַחַשְׁק
וּתְנִי אֶל הַסּוֹכֵן מִבְּחַר פְּלִיךָ

כֹּחַ כְּהֹדֵר תַּעֲטִי מִסּוֹחַ הַיָּמִי
הַבְּגָד הַמּוֹכֵב מֵאֵת הַשָּׂבַע
כִּי מִלְבוּשֵׁי קְבוּרָה לִשְׂוֹא תִצְנָטִי

גַּם אֶפֶס הַעֲדִים וְכָלִי הַצָּבַע
הָיִית אֶל הַחֲתוּן זָכָה מִדַּסִּי
וּתִיטִי מִבְּנוֹת עַל אַחַת שָׂבַע.

לא

איך על אדמת נָכַר שירים אֶחָבִיבָה
וּבְשֹׁכֵר פֶּת עַמִּי אֲשַׁעֵה אֶל הַכֵּל
או איך תאחזו דְּי כְּבוֹר וְגִבֹל
או איך מִשׁוֹר צִיּוֹן פָּנֵי אֶסְתִּיבָה

הו מאישון עיני דמעה אֶמְטִיבָה
וּכְמוֹ הָרָה לֵלֶת אֲצַעַק מִחֻבֵּל
אֶבֶר אֶבֶר הַכַּף אֶרְבֶּה לִי אֶבֶל
וּבְרֵאשׁ כָּל שְׁמֹחֵתִי עֲנִי אֶזְכִּירָה

אזכיר לְמִדְעֵי בָּבֶל וּפְלִשְׁתִּים
יְיָ וּבְנֵי שְׁעֵיר שָׁהֵם הַגְּלוּנֵי
נְתוּן בְּרַמֵּי שׁוֹרֵק מִמָּשַׁק אֶל הַדָּק

כִּי הִמָּה לְפָעַמִּי הִכִּינוּ רָשָׁת
וּבְכָר עַד אִין שְׁרִיד כְּמַעַט כְּלוּנֵי
לוּלֵא חֶמֶל עָלַי מִלְּכֵי אֵל צָדֵק.

לב

תקרתִי ואדע כי זה התלד
הוא אהל הרעות ונגה השקר
בו הרעב יגור ישכון הדבר
גם העמל הרמה בו נתלד

אל העפר ישוב השב פילד
ונער בזקו נרד למקר
וביום מקר אל יתהלל הגקר
כי לא ידע היום הנה מה ילד

הנה אנשי חבל צמת הפגע
פתחו אל האש כמז לרוח
כי שואתכם תבא פתאם ורגע

קרוא אל המלכה אל בית הינו
שמח רץ המן יגבה הרוח
ויהי עורגו שם נתלה ואיו.

לג

אם לֵעַ הַתְּבַל כְּזֹאת הַסֵּלָה
מִתִּי יֵרְאוּ אִישִׁים שׁוֹבֵה אוֹ נֶחֱת
הוּ מִמוּעֵד מוֹתָם עַד עוֹלָם סֵלָה
רָמָה גַם תּוֹלְעָה יֵצַע מִתַּחַת

אִי כִי אִם נִשְׁמָתָם הֵיטֵב חֲדָלָה
וַתִּבְּזוּ קוֹל מוֹסֵר וְדָבַר תּוֹכַחַת
כִּי סַעַר מִתְחוֹלָל עִם אֵשׁ אוֹכְלָה
עַל רְאִשֵׁיהֶם יְחוּל בְּמִצּוֹלוֹת שָׁחַת

לְכוּ שִׁמְעוּ אֵלַי אֲנֹשֵׁי הַיֶּשֶׁר
מִי גִבֹר הִרְאָה מִבְּאֵר צִלְמֹנֶת
אֵת הָעוֹלָם יִמָּאֵס וַיְחִי לְנִצָּח

כִּי לָמָּה יִתְאַוֶּה זָהָב וְעֶשֶׂר
הָאֵם יוֹעִיל הַחֹן אַחַר הַמְּנֹת
אוֹ פֶתַח הָעֶפְרָר יָרִים הַמִּצָּח.

לד

חוי בקטעות שליש עיני נמגו
היום כי אש שלח בננה הנשע
היום כי בהיקל זרים יחגו
הרום כל מתמדיו בשאט ובכרשע

הז גבורי עמי אחר נסוגו
עד נוס מאיש אחד שבקעה או השע
ינועו עשכור ילאו יחוגו
כי הסגרים צורם לבני הקשע

אם רע דרביכם הביא את אלה
כי הו הגוי גלו הקעים הרשיע
הדור למדו היטב וצאו מקלא

דרשו משפט נתם שלום וקשט
כי עוד שרית עמו האל יושיע
גם שקט ממלכה שנית לו יושט.

לה

לִים הוֹמָה בְּעֵינֵי דְרָכִים יִשְׂאוּ
מִימֵי נְהַר כִּי הֵר מְהַר לְשַׁחַת
הֵן אִם צוֹאִים עַתּוּ בּוֹ בְּאִים יִתְרָאוּ
טוֹבִים שְׂבִים מִן הַעֲבִים אֶל תַּחַת

אוֹלָם אַחַר נִפְלֵם אֲצֵלָם יִקְרָאוּ
רוֹמֵשׁ כִּי כֵם גְּמֵס חוֹמֵס מְנַחַת
אִישׁ הַצָּמָא אוֹ מִה טְמָא יִמְצָאוּ
כִּי פֶה יִפֶּה אֶדְּ יִתְרַפֶּה מִקְחַחַת

כִּן יִתְחַטֵּא אֶדְּ אִם חֲטָא בְּנַפְשׁ
לוֹ שׁוֹב יוֹאֵל אֶל אֵל גּוֹאֵל מִמְּנוֹת
אֲדָם נִרְדָּם נִגְאֵל בְּדָם נִרְפָּשׁ

רַק אִם נִוְשַׁע יִשַׁע רְשַׁע אֶל פְּשַׁע
יִרְדֵּן סְחוֹב עַל חוֹב בְּרַחוּב צִלְמִנֹת
כִּי אִין מְזוֹר לְעוֹר נְזוֹר מִן יִשַׁע.

לו

אם אָז פֿקרא נביא סגת הספר
כי עוד ארבעים יום העיר נהפכת
המלך וגדוליו היטיבו לקחת
וניתפסו שקים ישב על אפר

ציון עת בא קצף פדבר הספר
כי כז מגוי נבל ארצך נדרכת
תחת כי יום אתמול היית מזלכת
רבותי בגוים וכלילת שפר

מה לא תבכי אם פה נגלו שולך
וכמו עגלה דשה מה עוד תצחקלי
וכלי גולה גם לא עשית אליך

הבה שסכי לבך ושבי בשפיל
ובדמע ורעדה רחם תשאלי
פן יתנצח מכאוב אנוש על כסל.

לו

עת כְּבָרִי בְּסֵפֶיךָ בְּגִנְיִי מְלֶךְ
טָפוּ תְּמוּלֵי הַמָּוֶל לְאַבְדֵּךְ עֲבָר
הָיָה נְהִי נְהִיָּה בְּעִיר וְשֶׁלֶךְ
מִסְפֵּד וּמְרִירִים אֵלַי כָּל עֲבָר

אוֹלָם בָּנוּ יְאִיר הַגַּם כִּי הִלֵּךְ
הִנֵּיא עֲצַת יְהִיר וְעוֹד אִין שְׁבָר
אֵל רַע בְּלִי כְרַע וְאַבְרָךְ גִּלְךָ
נִצְלוּ עַמִּי בְּחֻזְקַת גְּבָר

מַה תְּחַפְּזוּ אִפּוֹא גְבוּנֵי שְׂעָר
אִם קָם אָנוּשׁ תְּחַתִּי לְמַטָּה רְשָׁע
אִישׁ צָר וּמְתַנַּקֵּם בְּזָרִים שְׂעָר

תִּקְטַן יָמִינוּ שְׁטוֹן כְּפַעַם פַּעַם
הוּוּ מְרַדְּבֵי מוֹלוֹ וְלוֹ הִישָׁע
כִּי עוֹד מַעֲט מְזַעֵר וְקָלַח זַעַם.

לח

קוה לבי או תתאוה העשר
כי גבר בלעדיי נחשב פאיו
הנו לבון גם כי גלף על ישר
ולקלס כל היום מני כל עיו

נהון אל איש עשיר יוסיף לו אשר
שגם כי מדותיו מזרע קינו
נקל די רשעתו למצא בו כשר
אם חמץ בשפתיו תאמר כי יין

לו איש הולך אלה כחש בארץ
קרוץ לצבור קרוץ אף במחירת
אדע כי בתבל ימצא תפארת

יקנה כבוד וחו עת יפליץ פרוץ
גם בו לא תמצא שמצה או קתם
לילא יועם וקב ישנא הקתם.

לט

הילילו ה' ליום אפסי הארץ
גם אכל תמרוורים הרבו שמים
כי הצדיק אבד עוב הארץ
ויבן משכנו בשמי שמים

עודנו בחיים נרח בארץ
השמש ולבנה וצבא שמים
ניהי אחר נסעו נעתם הארץ
וחשך עם ענו כסה שמים

ה' כסף הצרור בעליל לארץ
ה' רכב ישראל ופאר שמים
ה' חסד וצדקה עושה בארץ

הלך אל הבורא יושב שמים
ונשא אליו רנה על זאת הארץ
כי אנתה יקשיב מרום שמים.

מ

את מי אֲשַׁלַח או מי וְמי לי יִלָּךְ
אל הר המר אֲמַרִי מִןמֹר לְקַחַת
יַעַן לְכַבֹּד דְּוֹדִים אֲרַאֶה מִשְׁלַחַת
אֲרוּצָה וַיְהִי מֶה שָׁגַם דִּי הִלָּךְ

דִּי עַת בְּמִשׁוֹשׁ חֲפָה תְהוּם כִּל פִּלָּךְ
מִי זֶה יִטְמוֹן עֲצַל יָד בְּצַלַחַת
או מִי פִתּוֹ חֲרַשׁ לֹא יִמְצָא נַחַת
בְּשִׁמוּעַ קוֹל כְּגֹר וְתִרוּעַת מְלָךְ

הַצְדִּיק הַשְּׁלוֹם הֵן פֹּה נִפְגְּשׁוּ
וְכִשְׁמֵשׁ בְּגִבּוֹרָתָהּ יִבְרִיקוּ זֹהָר
כַּעַת בְּצִבְיָה עָזַם עַל כֶּסֶם נִגְשׁוּ

מֶה טוֹב צָמַד נְאֻהָה בְּהִיר לְטַהַר
עַל כֵּן יִכְמוּ מִלֶּךְ הוֹרִים דִּי שְׁשׁוּ
עַל כֵּן חֲשַׁק יִגַּל דִּי שֵׁת בַּטְהַר.

מא

בדמות אדם עמל עיני מדריך
בראות צפור נאנה ירו על שים
ירים שוקיו נסות ולמן הסריך
כעת ישמע קולו הלב יקשים

בו אנכי עמך רבת העריך
בושל בנתיב חשקי ומלא רב שים
כי אמץ וגבורה נוסף לפרך
בו מתק מדריך מועם שים

הא לכאבי עתה מצאתי כפר
וקמו לקראת חמה ידעה הנשר
בו אצתי בפעמי נצוא מעפר

אך מקרוב צפה צלמך זורח
נפל ביו שרעפי מדיו וגאשר
זה סך לראות זה מפחדו בורת.

מב

נָצַב עַל סִיר בְּשֶׁר זֹלֵל בַּבֶּקֶר
מִמָּנָה לֹא יָסוּר עַד בּוֹא הָעֶרֶב
סוּבָא מִדָּם עֲנַב עַד אֹר הַבֶּקֶר
כֹּה מִשְׁפָּטוֹ תְּמִיד בֶּקֶר וְעֶרֶב

בְּעֶרֶב הוּא יֹאמֵר מִי יִתֵּן בֶּקֶר
בַּבֶּקֶר הוּא יֹאמֵר מִי יִתֵּן עֶרֶב
רֵאשִׁית אֵל שֶׁלְחָנוּ רֵאשִׁית הַבֶּקֶר
גַּם סוּף אֵל יִין מִשְׁתֵּיו קִנְאֵי הָעֶרֶב

עֶרֶב קָרְבוֹ יְחִיל מִשְׁבַּע בֶּקֶר
בֶּקֶר בְּטָנוּ צָבָה מִמִּשְׁתָּה עֶרֶב
לוֹלֵא כִּי שִׁקְוֵי יָקִיא בַּבֶּקֶר

אָכוּ יְחֻשְׁךָ הַיּוֹם טָרָם הָעֶרֶב
אֹו אֹו יִבְכֶּה לְשׂוֹא הַבְּלִי הַבֶּקֶר
כִּי מִכְאוּבִים יָמִיו עַת בּוֹא הָעֶרֶב.

מג

יִצְעַד מְרוֹם לִבָּב גְּבוּהַ הַמַּצַּח
יִהִיר וּמִסְתּוֹלֵל וְכוּ כָּל גֹּבֵר
חָכָם כְּמוֹ עֵינָיו נִשְׁמַע וְעֹבֵר
אִף כִּי מִזְמוֹתָיו בְּדָם וְרִצַּח

יִרְכַּח לְחַלְקָאִים כְּהַדוּשׁ קִצָּח
וַיִּקַּר גְּדֻלָּתוֹ שְׂאֵת וְשֹׁבֵר
יִגְבֶּה וְלֹא יִחְשַׁב מְקוֹם שֵׁם קִבְרֵהוּ
אִפּוֹ וְעֹבְרָתוֹ שְׂמֵרָה נִצָּח

מִי יַעְרוֹף אֵלָיו בְּאֵילֵי שַׁחַק
בֵּין פּוֹכְבֵי מְרוֹם וּבִבְנֵי רֶשֶׁף
כִּי נִחְשְׁבוּ נִגְדוֹ כְּמַר וַיִּכְשַׁם

מְרוֹם עָלֵי בָלֵם וְאִין כְּמַהוּ
עַד בָּא סִקְדָּתוֹ בְּהַרֵי נֶשֶׁף
יִתְנַגְּמוּ רִגְלָיו בְּהַרֵי בַהוּ.

מד

המלך הנבון נושא תפארת
יגבה מטה עזו עד חוג שמים
פרצת בקמים וכפרץ מים
נמוג אבו כל איש כל עיר סוגרת

הו בנת מרחוק עצה נסתרת
ותרץ יום אחד דרך יומים
המה למלקמה ירבו פעמים
וגבורתם לא הו כי אף נעדרת

אתה תדוש הרים אם קר אם חרף
אם שלג אם ברד תצעד בדרך
ותך קשמניהם עד יסנו ערף

נשמו פנותם גויים הכרת
לך תשבע לשון תכרע כל בך
ששון ויקר כי כל שונא הצפת.

מה

סוקרת הימים כי ים תרחיבי
יום יום ברכלמך מני קל שלך
כי דך יעשיר אדם אם בא בעלך
ובסלע הבתות בתיים תושיבי

אכן עוד מפיבי קול על מקשיבי
ושמך אל מרחקים ידעה גם ילך
עת במקסבו גוסס נגלה חוד מלך
ואת בכלי קהור אשקר מקריבי

כי אם קרלו ששי הגדיל מאסר
שמעך הנשכחה בקרב אלניך
הרבה גם אתגונך במאר ובשאר

עמה כי בעמים היית נזכרת
מה רב יחו מלכך מקשיב אלניך
מה רב יוסיף יוסף אסף תמארת.

מו

עת חטאתי אֶזְכִּיר אֱלֹהֵי מַשְׁעַל
מִשְׁלָג אוֹ חֶלֶב אֶלְבִּין הַצֵּלֶם
אֲשָׁאג וּמָאֵד אֶבְכֶּה מֵאִין לִי תַעֲלֵל
גַּם אֶתְאַוֶּה מוֹתִי עוֹדְנֵי עֵלֶם

חֹי אֶתְהַלֵּךְ בַּחוּץ יָחַף מַשְׁעַל
וְרַגְלִי תַעֲנֵג יָדְרֹף כָּל תֵּלֶם
אֶצּוּם עַד אֲשׁוּמֵם אוֹרֵה הַמַּשְׁעַל
אֶף אֶתְגּוֹלֵל בַּשֶּׁק לְשִׁבַת אֵלֶם

אֱלֹהֵי אֱלֵי הַמָּוֶה אֶמְנֵם שְׂגִיחִי
זְכוּר כִּי אֲנִכִי עָסַר וְאָסַר
וּמַסָּה כַעֲבֹאת אֶת אֲשֵׁמוֹתַי מִסָּסַר

כִּי אִם בְּיָמַי חִיִּי טוֹבָה נְשִׁיחִי
פָּדָה אֶת נְשִׁמְתִי מִכַּדָּת שַׁחַת
אֶמְצָא אַחֵר מוֹתִי שׁוֹבָה וְנִחַת.

מו

פת שיר קחי כנור ומה תקרבי
הרבי כמשפטך משובש תפניך
קומי שאי זמרה ועו לי קבי
לקצוא סאר וחו בהוד פפיך

הו ארכו ימים אשר תקאבי
כי אצוב על ריק מלון ספיך
צתה ליום קומי ומה תשקבי
מה תעצריני פחזות אפיך

הבה ראי סביב הלום נגשו
רבים ונקבדים בהד קולמו
מול רוזני תפה הדי נמנשו

לו יש פפי מלה ומי אנכי
כי אוכלה ספר צבי גדלמו
לולא בטוב טעמך שמי תתמכי.

סח

היום עלמות השיר פלקו תרלפנה
כי רץ מועף ביעף ונדא הנח
יסעת ופאר דודים רגז תכספנה
לכו אל בית משתה באות גם הנח

הא נסת משיקו ורשׁ תטפנה
עת בשמחות נגיל קולן תשאנה
אלה ציני בלה כי לב תגפנה
לשיר סדרת חתן אלה תצאנה

רס בדמקח וקה אחת ישבה
כי לא תשא זמרה לבגי היפי
ותאמר אל השיר לטר לי טבה

לחוד בתהלותם ריחי אל יצל
כי יצו נרבויו איךא מן דפי
אתו לגבי פלקח ולהוד הגעל.

מט

מלכה אם לך אשאל חז חז רבתי
אל יחר גא אל תט בואף אל עבד
סלחי לנדון הלב אם קל אם כבד
כי אז אמר האח על יום טוב באתי

אשאל כי עד עולם את לי שרתי
כי ברצונך הטוב אמצא טוב זכד
הנה כנשי השם רחל יוכבד
יכמו שרה רבקה אותך מצאתי

לא בגדולות ובנפלאות ממני
גבה לפי רמו עיני הלקתי
חסץ ברכוש והון כי עוד תתני

בגלל טעמך הטוב קנית תפארת
לכו בקהל נשים אותך המלקתי
בין אלה הבנות את לי כותרת.

אם אמרת לשיר הבר פניך
 וספר תהלותם וחיזן גדלמו
 ילאה הלא ריחי וגם אונך
 כי עצמו מחול וקץ אין למו

הו יקרו בלה שתי עיניך
 וייה מאד אפך אשר אצלמו
 לכו כמו חלב ענק שניך
 גם תואמים בלם ומום אין כמו

טוב לתשות אפוא ואל אשתעה
 פו אמצאה עון אני העלם
 אם לך מקום תמי פאר אגרעה

אף כי בטוב טעמך לכד מצלם
 עליח עלי בנות כפי אנעה
 טוב לתשות אסוא ושבכת אלם.

נא

עת בא קסוס דוהר בעמק מטח
תניז גבה קומה ורם צמרת
לקח בתוך באים בלב תפארת
עד יחרד מושל וידו מטח

אף ריב לאלמנה ולא שקטה
השב צרור פספי בקול אומרת
השב גמול בני רכוש גותרת
מן ידך שסוי ביום שלטה

עת הרפתה שאון והוא מפגיע
נראה דמות פושי וקל מלפר
הביא דבר שלטון וכה הביע

דם אכדה תקנה ולף נגזרת
רד השבבה מובס ועוד אין כפר
וראה לה אורב אשר עזרת.

נב

אמר לקל צמא לכו למים
וקחו ולא במחיר דבש ננין
כי תמצאו נכוז עלי העיז
דולה וגם משקה ויום יומים

מרנה בצחצחות יבול שמים
נאנה במדברו ודסי איו
חכו בממקים ומתמד עיו
ראשון אלי מורים ורב פעמים

אשרי אנוש מקשיב לאמרי שפר
כי עוד אשר יקבע בצוף ונסת
יפדה יחידתו וגם מתעת

אשיש דעל כל הון בנעם ספר
לך צמאה נפשי כליל תפארת
לך יקראיו אברך בגמי קרת.

נג

עמי צנה נא כי ומה עשיתי
כי ריחף רעה בך בלות
נכון ליד משקב בעת בלות
נצב ולא במחיר עדי רפאתי

וביום בלולות חן בגיל צפיתי
מה זה שמי הטוב בבוז שלות
משגיל בלמוני זמן בלות
אם זה גמול הטוב אשר קוייתי

כס מי אשר זיד לנכח ספר
אם זאת לאל שמתם ראו תחתנה
כל טוב בגורלי יהוד וישר

אשה כנסו לי בדרך בית
תמר יסיפה אשר ממנה
סביב לשלחני שחילי זית.

נד

אָז מֶלֶךְ הַשִּׁירִים יוֹשֵׁב בַּשַּׁעַר
עִם חֶבֶר בַּחוּרָיו מִקִּים בְּנֶבֶל
וַיְהִי כִרְאוֹת אוֹתִי עֹזֵב הַחֶבֶל
וַיֹּאמֶר בֹּא אֵלַי אַתָּה הַנָּעַר

בְּאֵתִי עָדִיו חֶרֶד אָחוֹז מִשַּׁעַר
יֵרָא פֶן מִצְנֹתוֹ תִגְדֵּל מִסֶּבֶל
אֶמְנָה פֶסֶד לִבִּי לִשְׁנֹא וְהֶבֶל
אֶמְנָה עַל לֹא דָבָר הִיָּה הַשַּׁעַר

כִּי הוּא כְלִשׁוֹן רַבָּה אוֹתִי הוֹכִיחַ
אֶל מוֹל הַחֶרֶד הַטּוֹב עַל מַת לֹא אֶלֶף
לִלְקַט פְּרָחִי זְמֵרָה כִּי אֲוֹ אֶחֱכַמָּה

בַּיּוֹסֵף עוֹד כִּי לִי כִסֵּא יוֹכִיחַ
בֵּין הַצְּגִים אֶתּוֹ וְכִנֵּד הַמֶּלֶךְ
אֶת תְּסַאֲרֹתַי יִרְבֶּה אִם אָבֹא שְׂמֵחַ.

גה

אָבי וְשָׁנָב וְרַם אֵלֶיךָ אֲמַרְתִּי
הוּ אָנֹכִי אֲעֲשֶׂה בְטוֹב אֵלֶיךָ
וְדַעַת כִּי בְלִבִּי מֵאֵז בְּתַרְתִּי
לְבַא לְגוֹר עֲמִךָ כִּי טוֹב אֵלֶיךָ

אָז כְּדַבֵּר מִזֶּה דְבַר דְּבַרְתִּי
וְיַעַן לִי הַשֵּׁר: טוֹבוּ מֵלֶיךָ
בֵּא עֲמָדֵי אֲסוּא כִּי טַה שְׁמַרְתִּי
וְרַ כְּמִשְׁפֵּט יִרְק לְחַת אֵלֶיךָ

יְדַעְתִּי אָז אֵיכָה מִזֶּה הַכְּתוּב
יְבֵא בְלִבִּי אִישִׁים רוּחַ אַחֲרַת
לְדַעַת טוֹב וְרַע גְּלוּי וְסִתְרַ

הִנֵּה גַם אָנֹכִי צָעִיר וְסַתְרִי
סַתְרָאם קִנִּיתִי לִי חֲמֻדַת מִסְאָרְתִּי
וּמַעַט שִׁירֵי מִנְחָה לְאִישׁ הַבְּאֵהִי.

ניצוץ שלֹהבת יהי כי בי נִצְצָרָה
 עד כי כיסוד האש קרבי יִקְרָה
 יצוא מִבַּת עֵינַי פְּלֵה נִכְבְּדַת
 הַחֵלֶח מִסְבִּיב מִשָּׂאת יִקְרָה

בְּרוּךְ הַחַי הַטוֹב כִּי לֹא נִעְכְּרָה
 מִמְּנוּ חַיְתֵי אוֹלָם נִמְקְרָה
 אֶל מוֹל שְׂמַחַת גִּילֵי כֹל עוֹד שׁוֹקְרָה
 אֶף בְּגֵרוֹנֵי צָמָא פְּעַת נִשְׁאָרָה

כִּי אִם הַיּוֹם הַזֶּה אָמוֹת לַשַּׁחַת
 יבא רְנַע הַטוֹב כִּי בּוֹ קוֹיְתִי
 וּבְיַד נּוֹבְעַת יַד רָקֹחַ תִּשְׁקִינִי

הוֹ אֲזוּ מִכָּל עָמֶל אִמְצָא לִי נַחַת
 עֲתָה צָמָה צִלְמֶךָ כִּי רַק אוֹיְתִי
 עֲתָה בְּנִשְׁיָקוֹת סִיף כִּי לִפְתִּינִי.

נו

ערום נרק מפל יגלד גבר
אף הוא מראש יקין מסתור מזרים
אחר ישע שדה חלקה או כרם
למצא די מחסורו קיוון ושקר

ובצת סמוך לבו משוד ושקר
זופם לקלולותיו אף לא מטרים
וקמו נרא סון ילכד בחרם
יסנה ימיו ושמאל יסוב כל עבר

רעי עכה מאז פנית בית
הגת במלאכת אל יומם וליל
שתלת גם לרב רמוז ונזית

עתה כי בא מועד לתור עזרתה
פצאת בת גדיב רבתי חיל
שנתי בבנות אין פה עולמה.

גח

גִּסְתָּהּ פֶּת גְּדִיב בְּהוֹד יְמִינִי
מִשְׁעֶרֶת לְאִשְׁךָ וְעַד צַפְרֹן
הִזְעֵלָה שִׂיאוֹ עֲדֵי תִלְכִי
רוֹמָה בְּתַסְאֲרֶתְךָ כְּגִבָּה אֶרֶן

גַּם הַגְּבִיר הֵלֵן אֲשֶׁר אָצְלִי
רַבּוֹ תְהַלּוֹתָיו כְּבָר בְּגֶרֶן
לָכֵן בָּרַב שְׁלוֹם יְהִי בְעֵלְכִי
כִּי מֵה לְצִי אֲדִיר בְּאֶפֶס תֶּרֶן

עֲזָבִי גִנַּת אֲבִיךָ הִנֵּי לְעֵלָם
כִּי יַעֲרֹךְ וְיַרְעֶךָ אֲשֶׁר תִּסְרָצִי
אֵלָיו בְּשִׂקְלֵי טוֹב וְלֶךְ בְּצֵלָם

הַתְּעוֹרְרִי אִסּוּא יִסַּת הָעֵינַי
וְלִבְעִבּוֹר דְּבַר אֲשֶׁר תִּחְסָצִי
אִישׁוֹן יְהִי לִשׁוֹן וְסַח הָעֵינַי.

נט

אל אל קמא עשה ליושב קרה
תלשו ברב זדון ובלתי מלח
אך יש אלי קמון חנית ושלח
לולי פני חפה אשר נהדרה

תרמס מלאכת שיר אנוש פינארה
במעט אשר תבא אלי הנלח
כי מה לרקתך אשר בפלח
לחוד כמו משל בעיר יקרה

עובד למשפחתי ומכין טבח
צמאה ורעבון הכי גרשת
נין חם במי תלחם אהה נוקשת

בין עוף ובין יחמור למי השבח
לנו דגו תוגר ומזער לפת
רק רב לה גרב וגם ילפת.

קורא זמירומי ראה גם אמתה
 כי אין בעגבתם סחי או תכל
 ארתיק לזות שפה ואם לב שמה
 לא אעבר בעט גבול איש נכל

רק הוד מלאכת שיר מעוט אחתה
 חנוך געימותה לבד על אכל
 בין רודפי מוסר ודע מעתה
 כי אמרות חשקי הכי הם תכל

אם יערב שיחי ובו טוב טעם
 קבל תשורתתי אשר אפתנה
 ולמסכנות מתן שעה הפעם

קבל ואם יש בם (כפי אחרשוכה)
 משחת וחסרון זכר כי הנזה
 מבו תשע עשרה אני אכתבה.

סא

מי האריד לשון גבוו נכעס
מול בעלי רפאות ולו הפתר
נגיד עון רעיו והוא כן יעש
כי יאהב בנות ולא בפתר

אם לא שקר יתן עלי כל מצעש
כי שם לבד רופא בזה הפתר
או יחלה אדם בשוט וברעש
מי יערב לבו היות לו פתר

האם לעולמים יחי הגבר
כי יקראו רופא בני הסלד
ויצו לאיש המת עלה מקבר

לא כזו אכל אל מי אשר ממעל
ימית פסי חסצו ושב וילד
בבלי אשר יועיל צרי או העל.

סב

אל אל הבחורים עמית אל רע
יתור מוציא דבה ערנת קארץ
מה בצע בתלונות חדלו קרע
קרפו עד התגלע ריבות בן פרץ

הנה האיש גבון כל מום גורע
דובר על עיר ועיר הסתמך כל פרץ
אולם כל פה נרנן רק רע זורע
שמעה ולוות מצה מדון עם קרץ

הבו עמדו מריב מה עוד תהבילו
כי חלק לישרון העיר שקרתי
לא לו אדמת נקר גם כי רבתי

נדכים בכושרות אמר נואלו
עת בקבדות מוטת נפשם ידאיבו
אם על יפי מסגר יחדו יריבו.

עַד לֹא נִשְׁכַּח הַגִּיל כִּי רַב בְּבִינֵי
 עַל הַתְּחִיבוּ בִּיקָר בְּתָם אַחֲרֵי
 הֵן יִשְׁמַע שְׁנֵי הַמִּינֵי הַקֶּרֶת
 הֵן עוֹד הוֹכֵחַ מִשְׁתָּה שְׁמוֹ מִבֵּית

עוֹד תִּתְּצַב שְׁגַל וְיִהְיֶה כְּזֵית
 הוֹד הַבְּחוֹר כִּי לֵה יוֹסִיף תִּפְאָרֶת
 וְכִיּוֹם אֶתְמוֹל בְּצַדִּי חָפָה מוֹהֲרֵת
 אִין פֶּרֶץ אִין יוֹצֵאת אִין קוֹץ אִין שְׁיֵת

עָלוּ כָּל אִישׁ קְרוֹא לְכַבֹּד הַקָּשֶׁר
 אָבוֹ רֹחֵי שְׁנֵי בְּשִׁיר לֹא תִלֵּה
 אִף כִּי בְּמִשׁוֹשׁ דוֹדִים יְדוֹת לִי עָשָׂר

אֶמְרֵי מֵאֵן הֵן יִתְּבוּ גַם לְמוֹ
 כִּי אִם שְׁמִחַת שְׁרֵי לֹא טָה חֲדָלָה
 חֲכוּ כָּעֵת מְחַר שׁוֹבֵי אֶצְלָמוּ.

אל אל כלה יסה דמעה או ככי
 יסתיר. היום הזה יסעת שניך
 אם נא בצבי צלמן רומה תלכי
 אל אל ארצה עתה רכות עיניך

הבה מנעי קולך כראות בעלכי
 כי תדבקין עמו יתר שניך
 שקחי את בית אביך כי הוא אצלכי
 אף בשתילי ויתים טדי כניך

הנה אמנה מבית נדיב תפעי
 אכו היית פנה אל אבגי ססז
 גם שמה לא תראי סוקה או נסז

טוב טעם גורלך יום יום תדעי
 כי זה משה האיש במרומי קרת
 נאנה בין טבנים וקליל תסארת.

ג

שירים שונים

א

מה לך אטוא כי בתשואות נעפרת
עלית אל הגגות את וקציניך
העיר העליזה לשלום בניך
עד מה תתחשקיו במרומי קרת
מה קול שאון מה תלחלח תוככי
קול רעד ומבוזה יגון וככי

הא כי לבת האש אראח אוכלת
יבכו אדע אמנה על מה תקאבי
אביו כי מי מענו על זאת תשאבי
לשטוף שלהבת זה ויקוד גתלת
רק אין אדם שליט לכלוא הרות
על כן אראך דנה וקשת הרות

הבת חזקי לבן אל תשתתחי
מנעי מנעי קולך כי לא תחפירי
הנה היום הלז ברור תכירי
כי לא ינום אל מי עת בו תבטחי
הא פתע בגלגלך רוחות שקוטו
נתנו בסוגר כי בל ימוטו

עָבְרֵי בִלְהֶבֶת אֶף כִּי יוֹקֶדֶת
כִּי כֶף בְּגָלֵי בּוֹנִים לֹא תִפְוִינָה
אֶף לֹא יִלְטוּשׁ הָאֵשׁ הַנָּה וְהַנָּה
בִּגְלָל דְּלַחֲוֹת הַיָּקָל כִּי אֶת שׁוֹקֶדֶת
זֶה חֶלֶק הָאָדָם אִם עוֹשֶׂה אָדָם
שָׁלוֹ בֵּין הַרְעוֹת נִכּוֹן בְּבִדָּק

קָכָה תּוֹף אֹר פְּשָׁדִים הַשְּׁלֵף מִקָּדָם
אָב רָם הוּא אֲבָרְהָם בְּדָבָר הַמְּלֵךְ
אוֹלָם נָקִי וְשֵׁשׁ נִמְלֵט וְנִלְךְ
עָקָב לָקְחוּ תְּמִים לִסְגִי אֵל קָדָם
גַּם אָמַשׁ אֵל וְרָעוּ הוֹצִיא מִפְּרֹךְ
הָאִיר עֲמוּד הָאֵשׁ בִּישִׁמוֹן דְּרֹךְ

אֶף לְשִׁלְשֶׁת בְּנָיו הִיָּה קְאֵלָה
עַת נְאֻמָּנָה רִוְחָם בְּלַתִּי כָּל פֶּחֶד
כָּאֵשׁ רְצוּא וְשׁוֹב אַחִים גַּם יָסֵד
הִפְרוּ חֲרָצְבוֹת אוּ בְּכָלִי כָּלָא
וְיָבֵן הַמוֹשֵׁל שְׁגָם כִּי פָּרָא
שׁוֹמֵר מִצְוֹתָ כָּל דְּבָר רַע לֹא יִרְא

אורה אל העברים היית הליל
שמחה ששון ויקר מופת ונבנה
הז כך ראה ראו כי לא נסוגה
יד אל הנשגבה פועלת חיל
היא נראות מאז עמם הגדילה
והיא נפלאות עתה על בן אוהילה

עוד מן האש אשמע אמרי טוב טעם
כעת יגאל עמו יושב בשחק
או אז ירום כראם נחשב בשחק
כי עוד במקעט מן ער יקלה הזעם
בנוי על תלפיות יהל נהו
אומר אך זה אלי, כי עוד אנגוהו

קרית שיתי לבך אלה תזכורי
ועז מצאת בשמו אך טוב וחסד
הסירי מקרבך זליות וחסד
אשרך לו משפטיו היטב תנצורי
זכרי כי זה מלכך הוא אש אוכלה
וראי שלום ועז עד עולם סלה.

בית יצקב טקסאים על שקר
 תעסקו על אל בעת תמצאו
 עובו רעות מכל והתחטאו
 וסנו למצותיו ולא על קמר
 כי מה בני אל מי אשר דת למו
 ישגו באיו מוסר וחסא כלמו

סו דאבה שיני בעת אנוכרת
 מוד מחנה שצי בירטי אדם
 טאם בלקתי גד וים גאדם
 אשכח דבר אדשו ולא אשמורת
 אפאס ירשתי והיא בשחט
 ויהי הלא לבו קמר וכשחט

התבוננו קדר ושלחו שמה
 סו סתת קזאת אלהי מעל
 כי מי אשר חטא ויוסיף מעל
 אם יחנה ארצו אשר נשמה
 יצק בךעוה וירבה פשע
 יבכה גמול רשעו ועוד בו רשע

בינו לברכיכם ויחצל וצמ
בינו ושיתו לב ילידי קדש
הו מעבור שנה וקא החנש
צפת שאון שוקר וטול הרעם
יום יום ממשקה דבר תוקלת
ילבב אנוש יטר קאש גתלת

כי מי אנוש תקם ויבו אלה
על מה תהי גלים משוש קל ארז
מי שלמה לבו ושת מה ארז
אף רמסו פרים בכבלי קלא
הנה אלהים זו אשר תקאנו
כי לענה אני אני וראש השקנו

אל מחשבות רעה שרידי תרב
אל אל קהלות שוא אשר תקהילו
שקדו בתורת אל וטו תקבילו
כי תחוו אור צח לעת בוא ארב
הו הוא אשר יכאיב ויתפש הנה
יחסז כמו ידיו וגם תרשינה

עד שצרי הנום הלא יגיע
דני עלי צרשו בבוא קבחת
אולם בשמרו חק ויאבה קחת
יחיש תשועתו ועוד ירגיע
ישוב לאיתנו כמיומים
יפרח בשושנה בטל שמים

קכה בדת האל משיבת נפש
נמצא צרי מזור ורסאות רקח
הבה לכו בנים ושמעו לקח
כי מה להתגולל בעבטיט רפש
התפתחו אחי צאו מאפר
איש איש פדות ישעו קנו על ספר

יחדו במקהלות לכו גלכה
כי נוקלה כעת לחזק בך
הו חיש יעופף קל מבשר צדק
לקרא שנת רצון לעם חלכה
עוד יעמיד שדי גבול אפרים
הסלא גבורותיו בצאת מצרים.

קָרְבוּ נָא לִי אֲנִיחָה אֵלַי אָרִיס קוֹלִי לִפְאֵר תּוֹרַח
קָרְבוּ וְכ'.

כִּי מִסִּינַי פָּקַח עֵינַי אֶל מוֹל פְּנֵי נְגַה אוֹרָה
אֲנִי עַל שְׁעִיר קִנְיָה זְעִיר שְׁאוֹן מַעִיר כִּי חַץ נָחַה
עַד יוֹם קוֹמוֹ לִפְנֵי עַמּוֹ וַיְהִי עַמּוֹ אִישׁ וּסְעָרָה
קָרְבוּ וְכ'.

בָּא בְּגִדוֹדָיו מִפְּעַל יָדָיו לְבוֹשׁ מַדְיוֹ עוֹ וּגְבוּרָה
יִחִיל מוֹלוֹ מִדְּבַר כָּלוֹ וּבְהִיכְלוֹ אוֹמֵר שִׁירָה
וּבְמַקְהֵלוֹת רְאוּ קוֹלוֹת עַת הַגְּלוֹת מִרְבֵּה מִשְׁרָה
קָרְבוּ וְכ'.

אֶל רֹאשׁ הַתֵּר מִשָּׁה נָהַר וּמֵאֵד מְהַר אִישׁ תִּפְאָרָה
שֶׁת לוֹ צָחוֹת עַל הַלוֹחוֹת אֶל הַרוֹחוֹת עֲדוֹת בְּרָה
כִּי בִישִׁימוֹן הִיא לוֹ אֲמוֹן וּכְטַל תְּרִמוֹן תִּזַּל אִמְרָה
קָרְבוּ וְכ'.

שָׁב בְּתַעוּבָה אֶל הַעֲדָה הוֹרִיד תְּמִדָּה כִּי טוֹב סִחְרָה
הֵן הִיא אֲזוֹר הֵן הִיא מְזוֹר מַעִיר לַעְזוֹר עַל כָּל צָרָה
הֵן הִיא כִּסְפוֹ פּוֹכֵב גִּשְׁפוֹ תְּשִׁיב אִפּוֹ אִם אֶל תִּרָּה
קָרְבוּ וְכ'.

ל תקרב אל הר חורב ישמיד אורב או יד זרוע
אפך עצו אשרי קצו יורה חצו למערה
בון לעד כי בל ימצד גם לא ירעד מיום עברה
קרבו זך.

קדו אסי כי בסקתי תורת אל מי תציז נורה
זכרון כל איש ירון ער גרון מרב זמרה
רבו נא לי אננה אלי ארים קולי לסאר תורה
קרבו נא זך.

למנה בנות השיר

למנה לעת קזאת זאינה חוצה
 גם אתכם הנבל
 יחד שאינה אל מקום הנבל
 כי הנני ארוצה
 לשיר זמירותי עלי תקמר
 למנה ואל ידי היינה צור
 למצא פאר ונזר
 לשום בראש אשר יסת העין
 ובראש מנת חבלו אשר מנגד
 תזל דבש ומגד
 או אם כפי ערכם תהלות אין
 איך אשמרה מחסום אמרנה למו
 כי לא אנוש יוכל ספור כלמו.

ה

אף נַעֲמִי שְׂמַחָה
כִּי בָאת לְהִסְתַּוֵּף בְּצֵל הַבַּעַל
עֲלֹזִי בְזֹאת הַפַּעַם
עֲלֹזִי בְרַב־שִׁשׁוֹן וְאֵל תִּכְלְאִי
מִתַּת לְאֵל מִמַּעַל
תּוֹדָה עָלֶי חֲבֻלָּךְ אֲשֶׁר צָלַחְתָּ
עֲלֹזִי וְהִנֵּה גֹשִׁי
וּבַעַת אֲשֶׁר תִּפְגְּעִי
זוּ בְעֲלֶיךָ נְאֻנָּה וּמִי־יִיב טַעַם
לוֹ שְׂאֵלֵי שְׁלוֹם וְאֵל תִּירְאִי
כִּפְּיוֹ בְּרֹךְ תִּגְעִי
וּקְחִי גְשִׁימֹתַי וְאֵל תְּבוֹשִׁי
וּמַעַט בְּחֻבְרָתוֹ לְכִי וְשָׁבִי
כִּי בְעָבוֹר חֲנֹךְ יְהִי לְךָ שְׂכִי.

אם יצור האדם במים פתו
 כי במהרה יטה מדרך ישר
 איכה אל שדי עיגנו תמו
 זו עדו הרוה משפנו האשר
 או איכה גירש תי הנצח
 אם הוא ישאף תמיד אבדו ורצח

הו אנכי כמעט גזרתי אמר
 כי גבר לא יצדק לראות בישע
 יעז מראשיתו קרץ מחמר
 ובמו עון חולל ובחטא ורשע
 כי לא אל איתנו תשוב הנפש
 אם פה נטבעה בגו ורפש

או הנה תרדם על ערש גת
 בחר משוב יקר זלות החבל
 הנה לא תנצל מרדת שחת
 כי אשמתה תשא בכאב וחבל
 גם תחת הצופים ודבש ונפת
 תשבע מרעל מר בשפל התפת

על כן יגדתי אל אולי לא תחי
רוחי המבלקח אחר השנות
כי כן בגלי הלז נכוז אל דחי
הלך אל המרום שאל צלקות
ויהי אם לפעמים ירחיב הצעד
בא מרד בלכבי ירעה ורעד

הנה הקר הטוב בקצת הארח
אך אנכי כיום צעיר ופתי
אם אכשל אסוא מרוב הטרח
להבל אויח לי כחי כליתי
כי מה יועיל ראשית עמל וקרד
אם טרם תוציו ימצד הפרד

אף כי ימין ושמאל שדים נחבאו
גם תתהפך תמיד להט התרב
כי אם אנשי תבל עד שמה כאו
ישובו נקלמים לנוס מקרב
לכו במקומותם נעים נטיו
כן לא אחר עמל אישים ישליו

אֶמְנָם קוּיָמִי לָךְ פְּלִי מִקְדָּם
הַצּוֹר תָּמִים לְתַבּוּנָתוֹ אִין חֶקֶר
כִּי תַתָּח לְקַדוּשֵׁים הַגּוֹ מִקְדָּם
(הוּ לֹא מִבֵּית אָבִי הַנְּסִלְתִּי שְׁאֵר)
וַתַּעַשׂ גַּי הַגּוֹם תִּמְרוֹק אֶל מַעַל
חֶסֶץ כִּי לְתַשׁוּעָתָה כָּל גְּבֵר יַעַל

עֲתָה בִּין אֲרָאֲלִם בְּמִרוֹמֵי עָרְךָ
לְשִׁבוֹן עַד הָעוֹלָם נִשְׁשִׁי תַפְעָה
וּכְבֵּר מִשְׁמֵן סוֹב עוֹדָה בְּאֲרָץ
הַלּוֹץ בְּנִתִּיב מוֹסֵר אֲדָה קַבְצָה
וּלְמַצּוֹ לֹא אֵינֶנּוּ לְרִיק וּמְאוּמָה
חִזַּק הָאֵל גְּדִי וּלְעוֹר קוּמָה.

יחיל בקרבי לב ואימות פנות
 אוי נפלו עלי אני הגבר
 אך טוב היות פמת בעמקי קבר
 מלחזות עמל ושוד צלמות
 בי כוכבי מרום הלא נלקמו
 מני מסלותם ופיד זממו

אמר שעו אחי ואל תאיצו
 עמה בנחומים ודברי הקל
 אשאג ואתאונן למרבות אבל
 עד שוכבי עפר לקול יקיצו
 או עד אשר אגוע כמוהם אני
 כי מה לתלד זו אשר רמני

ששתי אהה לשוא בצאת מרחם
 אתמול בני יקיר — והן גוע
 הנה כמו שושן להשתעשע
 יקום והתהלך ויאכל לחם
 הן מתקו מצוה ושיקות פיהו
 כי אשכחה בהם יגון אחיהו

ישעב ליד חיקי בעת אישנה
אם אלקה בחוץ והוא בדרך
יקטן להרגיעו ככר כל פרך
כי אין צרוף אליו ואז ואנה
כרה תמונתו ומה לי בצע
רק בעבור סבב כאב ופצע

הה הנני דנה באפס נחת
אתהלקה קודר ולא ארגיע
קול וצקת לבי לעב גיע
ארגיו באנחותי שאול מתחת
אמאס הבל עולם ושוא כל שפר
דמעה בשקווי ולחמי אפר

ארץ אשר דמו תכסי הגה
ביני בבין בנים ומי כמהו
הגה לכלתם יהי קו תהו
בעת בלי חמדה ראי אתנה
רמה ותולעה אהה תחשכי
יד החזיקי בו ונא תתמכי

עד בא דבר קהל בקתי חקר
לשוב אלי עצמו בשר כל רוח
כי אז בטל אורות ונוסף רוח
יקשב פרי בטני וישמע אמו
יקרח בשושנה יהי כזית
ישוב לחיק חורים קבוד הנזית

ניני אשר מרע לטוב נסעת
לא לא לגורלך אני קנאתי
את שבתך אדע אבל יראתי
מן הנה השבח אשר הופעת
הו היא מבלקה ורס בה אפל
יום לקתך מועף בעדן עפל

משם ראה הקב אשר דומע
ואם ראה דוח בפלגי פים
הבט ושא רנה לאל שמים
כי מאנת זלים יהי שומע
נחנו קבוד תבל קפר וקשום
אקח הנה פליז ועד בשטע.

ח

סִיעָלוֹת כִּי לְמוֹ
אֵךְ יִהְיוּ זֹרֵם
בְּיַד יִבְצֹאֵר וְעַל אֲנָשִׁים
הַבּוֹצְרוֹת חֲקִים בְּשׂוֹא רְגֵלְמוֹ
וּמְשַׁקְרוֹת עֵינָיִם
אִם נָא מַעַט תִּזְכְּרֶנָּה
כִּי הַזְּמַן מֵהִיר וְחֵישׁ בּוֹרֵחַ
וְשָׁנֵי נְעוּרֵיהֶם מְאֹד תִּקְצֹרְנָה
אוּ יוֹם אֲשֶׁר אֵל עַל בְּחֵיל תִּיבֹלְנָה
לֹא לַחַזוֹת בְּיַשָּׁע
כִּי בְעָבוּר פִּלֵּס גְּמוּל כֵּל מְשַׁע
אֵת גְּאֻנַּת רִיחֹן הַכִּי תִשְׁפֹּלְנָה
אֵךְ יִסֵּף לֵב הוֹתֵל וְיִט אֹתְנָה
לֵאמֹר אֲשֶׁר צָבָא לְיוֹם מוֹתְנָה.

חידה על הנזקב

לכם רעי אנשי חמדה
 הנצבים אל מול חתן
 בימי משתיו אהוד חידה
 כי כן עשה נזיר איתו

אם כל נוצר היא הורתי
 אמנם אבי מושל הראש
 ובעת נסכם עשו אותי
 תועי לכב שחו מי ראש

בפלים עוד הוסיף מורד
 אז נתחזק ויהי מלקם
 הן אל צנה כי יפרד
 מבית מאן טמאת דרכם

וברב נדון רבים נסו
 לכרא אותי כימי עולם
 אף רוב פנים הרפה קסו
 קצת בלו לריק חילם

היה ששה מספר אחי
 אף גש מוליד אל כל אחד
 ולבד אהב אחי אחי
 לכו עמו גלמי יחד

מִשְׁחִית נֹרָא בְּמַיִם לִי
אֶמְנָם אָחִי חֶפְשִׁי יִלְךְ
גַּם לוֹ אַחֵר לֹא בָּא מוֹלִי
שְׁלוֹ חֶזֶק שְׁלִי מוֹלְךְ

וְרֵאוּ אִישִׁים אִם רַב חֵילִי
כִּי כֹּן תַּחְתִּי יִתֵּן אַחֵר
אֵךְ יָבוֹ זֹאת מִמִּשְׁקָלִי
אִם הוּא חֶכֶם אִישׁ הַסּוֹחֵר

הֵן בְּגִלְלֵי תִרְבוּ רְעִים
אֵךְ לֹא אֲשַׁפֵּן בְּגִבּוֹל עֲצָל
לָבוֹ פִּילֵי כְּלִיו רְעִים
אֲכַל בְּצָל יוֹשֵׁב בְּצָל

לָבוֹ יִיגַע אִישׁ בְּמִלְאֲכָתּוֹ
חוֹרֵשׁ חוֹפֵר כּוֹכֵס תּוֹפֵר
אֵל זֶה יִבִּיט נוֹשֵׂא קִשְׁתּוֹ
צוֹרֵךְ חוֹרֵשׁ רוֹקֵא סוֹפֵר

אָבִיא עוֹבֵד אֵל הָאֵדוֹן
וּבְרִית שְׁלוֹם אֲכַרֵּת לְעַם
בֵּין כָּל מְדוֹן רוּחֵי יָדוֹן
וּמְאוּר פִּקְחִים אֵךְ בֵּי יוֹעַם

בין חומותי אם יתמקמה
היין הטוב יאבד טעמו
הגה כי הן תחול תקמת
על איש נקלה וכווי עמו

ומשים אל עדיי קסיר
כי לא גליץ משיא קריב
אף כי לעם ישפת קסיר
לא הן לשר מנתח קריב

דורי נסע וכבר נגלה
כי אין אמון בבני אדם
תחת אלה כי טוב דלה
לא עוד שלו איש ירדם

אדם נבון ירדף ירוץ
בשמים רק לא יתסתן
יאכל פריי אם הוא קרוץ
או אם קזאת על זה יתן

הגה ארניו לב אלסנה
ולקל צרות אשים תקלה
מסיק תמן אוציא קנה
כי תנתן על ראש בלה

וּלְבַד מִתּוֹן כְּבוֹד יִצְטָח
מוֹצִיא כְּאוֹר פִּתְרוֹן שְׂמֵחָה
יְשִׁימוּ יָד רַבִּים לְפָנָה
לְפָנֵי יוֹלְדֵת הַשְּׂבָעָה

אֵשֶׁת הָאִישׁ כִּי כִי יִשְׁטָח
בְּדַמּוֹת מִשְׁתָּה עֲשֵׂתָנִי לוֹ
וַיִּבֶן אֹן כִּי הוּא חוֹטָא
לְשִׁית בְּתוֹה אֲדַמַּת חִילוֹ

אוֹתִי בְּכָל חֶמֶד שְׁנִי
כִּי בְּרֵאשׁוֹן הָיָה סָכֵל
וּבְרַב עֲשָׂרוֹ נוֹתֵר עֲנִי
כִּי שִׁתְּבֹגוּ לֹא כֵן יֵאָכֵל

וְנִשְׂיָא הָעָם גַּם הוּא תָעָה
וּבְחֻוֹךְ קָהֵל הוֹדִי בְקִשׁ
וּבְמוֹ חֲלָקוֹ עֲשָׂה רְעָה
וּלְקַל עִירוֹ הָיָה מוֹקֵשׁ

הִנֵּה אָבָא הַיּוֹם הַבָּא
בְּמִקּוֹם הַבָּא בְּמִקּוֹם הָעֵץ
מִשְׁמִיעַ טוֹב בְּזֹאת נִבְא
כִּי מִי יִסָּר אִם אֵל יוֹעֵץ

קִנְצֵי אֲשִׁים אֶל הַשָּׁמַיִם
וּבְכֹז מְכֹס פְּנֵי אֲרֶזֶת
חֶזֶן יָקָר פֶּלֶא זָפָה
שְׁלוֹם עוֹלָם לָכֶם אֲרֶזֶת.

יא

ח י ד ה

למי קבוד למי חמדה
הלא לקם דידיגיל
לבושי עו ובפתיגיל
קחו מפי דבר חידה

הכי נכם אני בשך
וטלב לי וגם לי דם
ומולדתי קבו-אדם
ולי קוו שגים עשר

הטו אגיד למשתאה
נות בימי מרום קרים
מקום דמעה ותמרורים
סביבותי אני רואה

ראו אשה אשר תדרוש
ועל צרה במר תדמע
וקול כאוב בלי נשמע
ולא שומר בעל תירוש

כתום שקר בתוך אולם
למס עובד פקדתי
וקיה זאת מנוחתי
ושם שקתי עדי עולם

וּגְיוֹ זִוְנָה יִשְׁנֶה לִי
וְלֵא מִשְׁפָּט לְתִתֶּם רִיב
וּבְמִשׁוֹרֵר וּבְמִקְרִיב
אֲנִי כְבוֹד בְּמִשְׁקְלִי

וְשׁוֹב אֲשׁוּב לְקוֹל יִקְרָא
בְּחֵיק אָבִי וְהוּא חֲרָשׁ
וְחִטָּא צָטוֹן לְכָל נוֹרָשׁ
אֲשֶׁר שִׁקֵּץ כְּבוֹד נוֹרָא

וְרֹאשׁ חִילִי שֶׁלֵּשׁ מְאוֹת
לְעַת מְטָרוֹת תִּנְהַ עוֹד שֵׁשׁ
וְאֵל יִכְיוֹ אֲשֶׁר בּוֹשֵׁשׁ
אֲסוּף נִדְחַ בְּזֹאת יְאוֹת

וְשִׁמְלָתִי לְבוֹשׁ גְּדוֹל
וְהוּא קָטָן כְּפִי מִדָּה
וְלִקְהֵל וְלַעֲוֵה
אֲנִי מְעוֹז אֲנִי מְגִדוֹל

וּמִשְׁמַנֵּי לְאִישׁ הוֹלֵךְ
וְעָבַד לוֹ כְּעִיר בְּקֶשׁ
הֵמוֹן צֹאנָה לְכַד מוֹקֶשׁ
לְקַח בְּגָדוֹ וְגַם סִשְׁלֵךְ

יְסִי כְחוֹר מִשׁוֹשׁ לַיָּמִי
יָבֵא מָתָן בְּבֶקֶף רוּעָה
בְּרַב פֶּחוּ יְהִי צוּעָה
וְהוּא יִגוֹף בְּכַלְבֵּי

וְלִסְלֵגוֹת בְּלֶקַח עִם
בְּבִינֵי שׁוֹמֵט וּבְנִידִים
וַיֵּשׁ אֲשַׁכֵּר לְפִנִּידִים
יְהִי מוֹסֵת דְּבַר בְּלֶעָם

וַיִּמַּח מִשְׁתֵּה לְאִישׁ חֶרֶד
אֲשֶׁר תִּכְוֶה מְבַשְׂמָה
וְשׂוֹא נְרָגִיו בְּגִיב שְׂמָה
אֲנִי עוֹלֵת וְהוּא יֵרֵד

בְּרַס טְרָבִי בְּיַד רֶמֶס
בְּנֵי מַשְׁעִיל אֲנִי עוֹרֵר
וְעוֹד נָקַם בְּבוֹ טוֹרֵר
וְהִרְג רַב בְּמִלְחָמָה

חֲזוֹ אֹבֵד בְּמַתְמִיּוֹת
וַיִּמַּח יוֹעִיל בְּרִיב מַעָה
וְלִילִידִים אֲנִי נִרְעָה
וַיֵּד לְקַם בְּחוּךְ שִׂיּוֹת

וְעָשָׂר לִי בְּכֹל יְדוּת
אֲשֶׁר תִּמְצָא לְעַת קָצִיר
וְעוֹד קִנְיָה בְּבוֹל בְּצִיר
וְלִקְרָמִים וְלִשְׂדוֹת

יֵבֶת נְקָרִי אֲנִי אֶסְפֵּר
אֲשֶׁר תָּבֹא לְנִסּוֹת אִישׁ
וְהוּא חֲזָק וְלֹא יִבְאִישׁ
וְהִיא מוֹצֵאת לְקוֹל צְפוֹר

וְלִי בְּעַת שְׁנֵי מַקְלוֹת
וְאֵחַ יִדְבֹק אֲשֶׁר נִמְלֵט
וּמִי יֵצֵא וּמִי יִשְׁלֵט
בְּבֵר יוֹשֵׁר בְּמַקְהֵלוֹת

חֲמֵשׁ מֵאוֹת לְאֵלֶיךָ שִׁים
וְגַם שִׁשָּׁה חֲנֻה עוֹד לִי
וְאֲזוֹ תִדְרַע צָבָא גְדֻלִי
וְהוּ מִסְפֵּר לְכֹל רְאִשִׁים

וְזֶה וְקָרִי הַלּוֹם נִשְׁגָּב
בְּעַל רוּעָה הַמּוֹן עֲדָרוֹ
מִנֵּת חֲתוּן בְּגִיל חֲדָרוֹ
מְשׁוֹשׁ כְּלָה בְּשִׁיר עוֹגָב

ואמר זה יהי שמעו
למני ים ועד סוף
קנז רנה לטוב יסרח
ורב שלום לקל זרעו.

PIETRO METASTASIO
LA LIBERTA

Grazie agli inganni tuoi,
alfin respiro, o Nice ;
alfin d'un infelice
ebber gli dei pietà:

Sento da' lacci suoi,
sento che l'alma é sciolta ;
non sogno questa volta,
non sogno liberta.

Mancà l'antico ardore,
e son tranquillo a segno
che in me non trova sdegno
per mascherarsi Amor.

Non cangio più colore,
quando il tuo nome ascolto :
quando ti miro in volto,
piú non mi batte il cor.

יא

החרות של מטסטזיא

העתקתיה במצות המשורר הקיסרי כמ"ר מטסטזיא

טו טו אל קרמותיך
סוף סוף רחל אנוס
סוף סוף לקשה הרוס
מצל הקלה נשקפה

אראח מפח ונשח
אראח נפשי בורחת
לא ריק חביתי נחת
לא כחולם אשאפה

שבת מוקד שלהבת
שלו אשקוט הפצם
לא עוד ימצא בי ועם
המדה לקמן הנשק

גם לא קני אלקינה
קצת קורא בשמכי
לא עוד נראת צלמכי
טלב ימר מחשק

Sogno, ma te non miro
sempre nè sogni miei :
mi desto, e tu non sei
il primo mio pensier.

Lungi da te m'aggio
senza bramarti mai :
son teco, e non mi fai
nè pena nè piacer.

Di tua beltà ragiono,
nè intenerir mi sento ;
i torti miei rammento,
e non mi so sdegnar.

Confuso più non sono
quando mi vieni appresso :
coi mio rivale istesso
posso di te parlar.

Volgimi il guardo altero,
parlami in volto umano,
il tuo disprezzo è vano,
è vano il tuo favor ;

אישן רק לא אביטה
אוהך בתמונות ליל
אקיצ אמןם בת חיל
לא את ראשית מחשבת

ונדך ממך ארחיקה
בבלי חקצת הקבל
ובלי עדנה או חבל
גם פה ילחמי שקבת

וראי כי לא נפעמתי
עת יפעתך אונכרה
או אם חמס אכירה
לא עברתי אליך

גם לא רוחי נבוכה
עת מעמדי פה נגד
אשיף גם דברי מגד
עם צר מרים שולך

בפני חמות השקסי
או מדברך תטיבי
לשוא עמי תריבי
כי נאוצך לי אין

Chè più l'usato impero
quei labbri in me non hanno,
quegli occhi più non sanno
la via di questo cor.

Quel che or m'alletta o spiace,
se lieto o mesto or sono,
già non è più tue dono,
già colpa tua non è ;

Chè senza te mi piace
la selva, il colle, il prato,
ogni soggiorno ingrato
m'annoia ancor con te.

Odi s'io son sincero :
ancor mi sembri bella,
ma non mi sembri quella
che paragon non ha ;

E (non t'offenda il vero)
nel tuo leggiadro aspetto
or vedo alcun difetto,
che mi pareva beltà.

כי לא כעת ימשלו
עלי שפתי תולעת
לא בלפנים יודעת
ארחות לבי העין

אם נא עלו אגילה
או מתנווד בכימי
לא אמתנך זכיתי
לא בגללך נראתי

גם זולתך מה טובו
הניא גבעה ואחו
בור ומערות כי שחו
עודי עמך שגאתי

ודעי אם יש בי אמן
כי כך אכיר עוד ימי
רק לא זכה מדמי
רק לא ברה מאלך

סלחי כי הו בתאר
כו כו כי אז הללתי
עתה משחת פללתי
עתה חשבתי סלח

Quando lo stral spezzai
(confesso il mio rossore) ;
spezzar m'intesi il core,
mi parve di morir.

Ma, per uscir di guai,
per non vedersi oppresso,
per riacquistar se stesso,
tutto si puó soffrir.

Nel visco, in cui s'avvenne
quell 'augellin talora,
lascia le penne ancora ;
ma torna in libertà ;

Poi le perdute penne
in pochi dî rinnova,
cauto divien per prova
nè più tradir si fa.

So che non credi estinto
in me l'incendio antico,
perché si spesso il dico
perché tacer non so ;

את הטאתי אגידה
כי יום סחז כמתתי
קירות לבי הביתי
וניצר לי עד מות

רק מה לא יוכל עלם
עת מועקה בנפש
לגאל מדח ברכש
לנוס מגי צלמנות

צפור נוקש בדבוק
את נוצתו יניח
רק חיתו יברית
בדרור מודד כל עבר

עדין מקז יומים
חדש, נשקר מטרים
חנם יצודו חרם
כי בן תחבולות גבר

אולי כי חם תחשבי
לבי ממוקד קדם
יען כי עוד לא אדם
כי זאת תמיד אביע

Quel naturale istinto,
Nice, a parlar me sprona,
per cui ciascum ragiona
de'rischi che passo.

Dopo il crudel cimento
narra i passati sdegni,
di sue ferite i segni
mostra il guerrier cosi.

Mostra cosi contento
schiavo, che uscì di pena,
la barbara catena,
che trascinava un di.

Parlo, ma sol parlando
me soddisfar procuro:
parlo, ma nulla io curo
che tu mi presti fe'.

Parlo, ma non dimando
se approvi i detti miei,
né se tranquilla sei
nel ragionar di me.

הוא חק נתון מסבב
לכן עד פה דברתי
ארחות פליט שמרתי
כי קורותיו יודיע

יראה תבורות פצע
איש מלחמה בשער
יגיד תרון וטער
עת תום הקמת הרגל

ובצאת חפשי העבד
כי אז ענו בקבל
ירים גדול מסבל
ברגל הסיר מרגל

אמר אולם באמר
רק לי סוגת נתימי
אמר רק לא לב שתי
אם בי אמון תשורי

אמר גם לא שאלתי
אם קשובות אונדך
או כשקחות פניך
קצת בשמי תתורי

Io lascio un'incostante,
tu perdi un cor sincero :
non so di noi primiero
chi s'abbia a consolar.

So che un si fido amante
non troverà più Nuce ;
che un'altra ingannatrice
é facile trovar.

עת נְקֻרָהָ עֲזֹבְתִי
אֶת לֵב נְכוֹן תְּטוֹשִׁי
אֶמְרֵי קַעַת אַךְ בּוֹשִׁי
אֶל מִי הָאֵחָ בְּפִים

אֵכֶן אוֹהֵב כְּמוֹנִי
לֹא עוֹד רַחֵל תִּמְצְאֵי
כִּי אִם הַגֵּן תִּקְלָאֵי
זְרוֹת עוֹד יֵשׁ אֶלְפִים.

בהבנות כמו רמים מקדש מעט

אשר בגוריציאה העיר העליוה

לְמָרוֹם וְנִשְׂא	קִהְלָה קְדוֹשָׁה
שְׂאֵי נָא רְנָנִים	אֲשֶׁר אֵת יְרוּשָׁה
לְנוֹרָא עֲלִילָה	וְהַרְבִּי מִהֵלָה
בְּאֲדַמַּת סִגְנִים	לְקַסֵּף סִגְלָה
בְּשַׁעִיר וְאַרְנוֹן	וּפְסַח וְגִנוֹן
לְמִקְדָּשׁ אֲמוֹנִים	וְאִוְה לְבָנוֹן
בְּנוֹת כֶּסֶף כְּעָרְפוֹ	וְצִוְה לְמַלְכוֹ
לְהַפִּיל סִגְנִים	וְהוּא גַר לְדַרְכוֹ
טָהַר לֵב בְּעֵינָיו	שְׁלֵמָה בְּכַנּוֹ
לְיִסָּד אֲבָנִים	וְהַצַּג לְפָנָיו
וְהַגְדִּיל כְּבוֹדוֹ	וְהַרְבָּה מְאֹדוֹ
מְזֻמּוֹת נְבוֹנִים	וּמְלֵא בְּיָדוֹ
וְכָל טוֹב מְלֵאָה	מְלֵאכְתּוֹ פְּלִיאָה
לְגִבְהֵי מְעוֹנִים	וְתֵרֵם בְּשִׂיאָה
זְבוּל זֶה לְמִכּוֹן	מִסְפָּאָר וְנִכּוֹן
כְּבוֹד אֵל בְּפָנִים	וּבוֹ גַר וְשִׁכּוֹן
עֲלֵי לֵב וְרוּחוֹת	וְעֵינָיו פְּקוּחוֹת
לְאַנְקַת מְצַנִּים	וְאַזְנָיו פְּתוּחוֹת

וְסֵלַח לְנוֹקֵשׁ
בְּזִכְחֵי שְׂמָנִים
וּבֵיתוֹ לְמַקְלֵט
בְּמִסְךְ עֲנִיִּים
שְׁעָרָיו בְּתוֹדָה
בְּמוֹשֵׁב זְקָנִים
רְאוּ נָא תְּסַדְּרֵנוּ
בְּצָרוֹת זְמַנִּים
לְהַשִּׁיב נְשָׁמוֹת
לְהַעִיר יְשָׁנִים
יִסֶּה אִישׁ יַחְגֹּז
וְהֵלֵל בְּמִנִּים
מְגִלָּה עֲמֻקּוֹת
כְּמוֹ אֵב לְכָנִים
תְּמַוַּרֵת זְכָחִים
וְקָרְבוֹ דְשָׁנִים
לְמַבִּיז תְּרוּעָה
וְהוֹמָה כִּיּוֹנִים
בְּעַת שָׁב וְנַחֵם
וְיִשְׁקִיט מְדַנִּים
נִזְמַר לְנִשְׁגָב
מְחַדֵּשׁ יְשָׁנִים
לְמַנְחִיל מְנוּחָה
וְנִדְבַת פְּנִינִים

יְכַפֵּר לְעַקֵּשׁ
וְיַחֲזוּ מִבְּקֵשׁ
תְּצַרְרֵנוּ לְמַפְלֵט
וְיִצְלַל וּמֵלֵט
יִשְׁחַר יְהוּדָה
לְהַקִּים תְּעוּדָה
וְעַתָּה עֲבַדְנוּ
לְנַחֵם שְׁרִידֵנוּ
בְּחֻשְׁבוֹ מְזֻמּוֹת
וְקָרָא בְּשִׁמּוֹת
דְּבִיר זֹו יְכוֹנֵז
וְסֶה סִיּוֹ יִרְגֹז
וְיִשְׁמַע אֲעֻקּוֹת
וְעוֹשֶׂה אֲדֻקּוֹת
אֲמָרִים נְכוּחִים
בְּעוֹלוֹת וּמַחִים
יִמְהַר יְשׁוּעָה
לְשׂוֹאֵל בְּדַמְעָה
וְחוֹטֵא יִרְחֵם
בְּקָרְאוֹ יִנַּחֵם
עַלֵּי כֹז בְּעוֹגֵב
לְמַעוֹז וּמְשֻׁגֵב
וְגוֹדָה בְּשִׁמְחָה
וְנִפְף בְּמִנְחָה

בְּמִשְׁבּוֹ דְּבִירוֹ
וְאִין עוֹד אֲדוֹנִים
יִסְאָר לְמוֹשֶׁל
גְּבוּרוֹת וְאוֹנִים
בְּעֶשֶׂת צְרוּסָה
וְלִבּוֹן לְבָנִים
יִצְנָה מְשִׁיחוֹ
הַמּוֹנִים הַמּוֹנִים
וְיִפֶּס זְמַמוֹ
וְחִצְיוֹ שְׂנוּנִים
מְעוֹנוֹ קְרֹאשִׁית
לְהַסְלִיא שְׂבָנִים
לְלוֹי לְמִנְה
מִכְבֵּד אֲדָנִים
יִבְיֹאוּ קְדוּשֵׁי
בְּקַל עַת לְבָנִים

לְמָרוֹם וְנִשְׂא
שְׂאֵי גַא רְגָנִים.

וְהַלֵּךְ לְאוּרוֹ
וְנִקְשִׁיב דְּבִירוֹ
וְכָל סָה מְשַׁל
בְּתַמוֹ לְכוּשֶׁל
לְהַשִּׁיג תְּרוּסָה
וְלִקְרִי שְׂרִפָּה
אֱלֹהִים בְּרוּחוֹ
וְנִלְךְ גְּכוּחוֹ
יִקְבֹּץ לְאָמוֹ
וְנִרְאָה בְּקוּמוֹ
לְיַסֵּד שְׂלִישִׁית
וְחֹזֶן רַב לְהַשִּׁית
יִמְסַקֵּד דְּהִנָּה
וְיִקְטֹר לְבוֹנָה
וְלִחְמֵי לְאִשֵּׁי
וְיִהְיוּ לְבוּשֵׁי

קַהֲלָה קְדוּשָׁה
אֲשֶׁר אֵת יְרוּשָׁה

יג

בְּמוֹת לְפִלוֹנֵי גַם פָּרַד גַּם פָּרָה
מִקֵּץ שְׁנָתַיִם אֲשֶׁר מֵת הַחֲמוֹר

וְהָיָה מִתְעַצֵּב לְעֵבֶר, נִבְהַל לְהִנֵּה,
זָרָא לְעַמִּיד—פֶּן יִסְפָּה בְּאֶחָד מֵהֶם.

אוֹי אֵח אָוִי אֲחֹת אָהָה אֵיבָבָה
אֲשַׁפֵּל בְּיוֹם אֶחָד שְׁנֵיכֶם יַחַד
אֵד בִּי חֲמַת מִגָּל וְלֹא שָׁבָבָה
מֵאֲזוּ בְּמוֹת גּוֹעֵר וְעוֹד לִי פֶחַד
קוֹלִי בְּקוֹל פָּרָה וְגוֹ בְּפָרַד
פֶּן יִחְטִיא כּוֹרֵת דְּמוֹת הַשָּׂרָד.

יד

על מות הרב המופלא

כמוהר"ר יעקב חי חפץ מורה צדק בק"ק גוריציאה

נְעִיר הַדּוֹר הַדּוֹר יְקָר הָאֲדָר
וַיֵּט מְעוֹנָתוֹ בְּגִבַּה עָרֶץ
נְעִיר אָבוֹי נְעִיר וְאֵת הַעֲדָר
עֲזַב בְּעֶצְבוֹן עָלֵי הָאָרֶץ
לָכֵן קָמוּ דוֹנֵג בְּזֵה הַעֲבָר
יָמֵס בְּאַנְחָתוֹ לִבֵּב כָּל גָּבֵר

אוֹי תֵּאָבֵל בֵּיתוֹ וְתִרְבֵּנָהּ
זֶה יַחְגֵּר הַשָּׁק וְזֶה מִבְּעַד
יִקְרַע סְגוֹר לִבּוֹ וְתִמִּיד יְהִי
דָּוָה וּמִתְאַוֵּנוּ בְּחֵיל וְרַעַד
גַּם יוֹדְעֵי עֲזוֹ כְּבֹא הַשָּׁמַע
סֹפֵר בְּתִמְרוֹרִים יָזְרוּ דָמַע

שִׁפְתַי מְלַמְדֵי בְּעִיר תִּבְעֶנָה
הִיא תִּרְבֶּה פִּתְאֹם בְּאֵר הַמַּיִם
בִּיה שׂוֹאֵנוֹת תִּמִּיד וְלֹא תִשְׁבְּעֶנָה
מִשׁוֹא תִהְלֹתֵינוּ עֲדֵי שָׁמַיִם
לֹא יִתְּנוּ פוּגַת אֵלַי בַּת עֵין
יִבְכוּ בְּרוֹב יְגוֹן וְנוֹסֵם אֵין

אתם בנות השיר אשר גם המה
ראו גאון עזו ורום ג'דהו
באות בחלקלה ובף תפינה
פי רחקה מהו צבי אורהו
תורה בגלמודה באפס בעל
שוב יעקב — תזעק — רדה ממעל

גם כוכבי מרום אשר מאמש
היו לאור בהיר בלב רקיע
הו קדרו עתה, וכו השמש
קשף בעוד יומם עני השקיע
ועיר אשר תהל ברב תפארת
עתה מעוף צוקה הלא נשארת

ורכו אני עבדו בלבד אכל
אתהלקה קודר מאד שחום
נרב בתוך מצי דאב וחבל
פי רק לנשמתו בכות ניהום
אפעה כילדה ואט המצח
גדול מננתי בעצב נצח

הָהָא אֲשֶׁר־בָּהּ נִפְשֵׁי יוֹמֵר אֵילִילָהּ
אֵל מוֹת וְהִלְקַח גְּשֵׁי־אֵי טוֹעַת
אֲזַכֵּר שְׁמוֹ הַטּוֹב וְעוֹד אוֹחִילָהּ
כִּי מַעֲשֵׂה תִקְפוֹ כְּכֹר מוֹדַעַת
אֲזַכֵּר תְּשׁוּקָתוֹ לְלַמֵּד לְקַח
לְחֵמוֹ אֲשֶׁר פִּיר וְנִיו תְּרַקַח

אֲזַכֵּר אֲשֶׁר בָּתָם וְעִנְיָה אֲדַק
לֹא קָם בִּישְׂרָאֵל אֲנוֹשׁ כְּמֵהוּ
אֲזַכֵּר עֲוֹנוֹ רוּחוֹ לְחִזֵּק כְּדַק
הַכּוֹת בְּשִׁבְטֵי פִיו בְּנֵי הַתְּהוֹ
אֲזַכֵּר שְׁנֵי תִיּוֹ אֲשֶׁר כְּהִמָּה
מִלֵּל דְּבַר מוֹסֵר בְּקוֹל גְּעֵמָה

אֲמַנָּם מִיַּדְעֵי מַעַט גְּרִיִּיעַ
כְּזֹכֵר הַיּוֹת נִפְשׁוֹ בְּגוֹ תִשְׁעַ
כִּי לְחַזוֹת הוֹדָה הִכִּי גְרִיִּיעַ
אִם נִצְזָב עָמַל וְדָרְדַּךְ פִּשְׁעַ
אֵף כִּי גְבַלְתִּי אֲשֶׁר בְּאִסְרִי
יִחִיו לְעוֹלָמִים קָמוֹ בַּסִּפְרִי.

מצבת קבורת הגביר

כמ"ר מרדכי בר גרשם לוי בעיר טריאסטי

רצוי אל רב אֶתְיוּ אִישׁ עוֹשֶׂה צְדָק
 נִקְבֵּר בְּכִי וְלִים כִּי אָב יִקְרָאוּ
 עָלוּ צָרֵי עַמִּי אִם עוֹד תִּתְרָאוּ
 כִּי פֶס גּוֹדֵר גְּדֵר וּמְחֻזָּק בְּנֶק
 גְּבוּר קֵלֶט מַעֲצַ מְטִים לְמִנֹּת
 אִיךָ פֹה בְּדָמֵי יָמָיו יִרְדַּ צְלָמוֹת.

יח

בְּרִיא חוֹלָה
בְּחֵזֶק רָקָה
מִפְּנֵי רָבָה
תְּקַמַּת רוּסָא.

כִּיִּס הַמְּלָא
בְּשִׁמּוֹן בְּחוּשׁ
אֵד תְּסָרוֹנוּ
לֹא תוֹעִיל בָּהּ

הוצאה לאור: 1987

ג

שירים על מעשה בראשית

א

הוּ הָאָדָם הִיָּה תוֹךְ גִּזַּת חֶמֶד
 דָּשָׁן בְּהִנוּבוֹתָיו אֶלֶל שָׁבַע
 חִכּוֹ בְּמַמְתַקִּים מִמְּגֵד גֶּרֶשׁ
 מַפְלֵת אֵל בֵּיתוֹ בְּלֶם נִתְּנוּ
 וְלִבֵּד בָּאָה בְּרוּר מִצְּנֵת עוֹשֶׂהוּ
 הַשְּׁמֵר פֶּן תֵּאכַל מֵעֵץ הַדַּעַת
 וְדַעַה כִּי מוֹת תָּמוּת אִם תֵּאכַל מִנּוּ
 רַק יִצָּר לֵב אָדָם פָּחוּ בְּמִים
 וּבְאֵנוּ וּבְמַרְמָה תָּמִיד יִשְׁנוּ
 קָנָא כָּל טוֹבוֹתָיו נִחַש פְּרוּעַ
 וְיִשֵּׁת בְּלִבּוֹ כִּי יֵאבֵד גְּבֵר
 בְּלַחוּם עַל עִיר מִבְּצָר גְּבוּר הַחֵיל
 יִסְפֹּר הַמְּגִדָּלִים יְבִיט כָּל עַמָּל
 אִם הִיא כְּמִבְקָעָה בְּמִקוּמוֹת סֶתֶר
 מִשָּׁם יוֹרֵה חֲצִיו יִפְרֹץ לוֹ שַׁעַר
 כִּכָּה מִבִּין מֵאֵז עָרוֹם בְּמָרִי
 כִּי אִין מַעֲצוֹר בְּקַהֵל נָשִׁים לְרוּחַ
 קָרַב אֵל הָאִשָּׁה אָמַר אֵלֶיהָ
 כִּי רַעֲיָתִי נָאוּה כִּי לִבְבִּתָּנִי
 אֵף כִּי אָמַר הָאֵל כִּי לֹא תֵאכְלוּ
 מִנִּי כָּל עֵץ הַגֵּן שָׁמַר מִשְׁמֶרֶת
 אִם לֹא נוֹצָר פְּרֻדָּס יֵאכַל מִפְּרֵי
 הַטֵּי מִמִּשְׁפָּסָיו נִקְמַת עוֹל.

אז האשה הס דם סרה דברת
ישר צורי לעד אין בו עולתה
אך צדק משפטיו אמון וקשט
נדיב בגמולותיו חנו על שים
כי רק מצז דעות נסיר בפנים
סו בגללו נמות כי מי יודע
בחר בשוב, קאס ברע כמהו
הו פה רוסא חכם זיר מינו
נופל אל המשקב ביקוד שתסת
גם אקורי קורא את יסעדנו
כי בקבדות הרע ריחו חבלה
ויוסף השואן: מה זאת תיראי
השקילו נקהרים לא מות תמותו
האירו ציניכם כי תפסקנה
קריו מתוק גם לתרוסה עלהו
וראי כי מה טובו נחמד לענו
מחלק שפתותיו כמעט נדחה
וסמע בקעפים אשה נבוכה
עמה תשלח גדה, עמה נסונה
פעם תרדת מושל יעיר לה אנו
פעם אל מנד בול תשית ציניה
רק מי יעצר אשה בעת חוקרת
אם תתאנה תסעה מי עוד יתנהג
בגסל כי שושף סוסף סגבע

סָחוּב אֲבָנֵי פָנָה עֲמוּ תַפְלָנָה
אוֹי אוֹי מַחֲנֶף יָד עַל צוֹ עֲבָרָה
קִשְׁבַת לְדַבְּרוֹ רַכּוּ מִשְׁמֹן
חִפְר בַּעֲלָה עֲמָה עֲמִית אֵל פֶּשַׁע
קָנָה עַל חֲטָא גְרוֹן חֲרוֹן וְנוֹעַף
כִּי מִי יִמְרָה פִּי אֵל נָקִי מֵעַנֵּשׁ
אוֹ מִי בְּמִסְתָּרִים נִגְדוּ יִסְתֵּר
הִנֵּם בְּבִלִי הִשְׁקֵט מֵאֲזוּ בְּלָעוּ
הִכִּירוּ בְּעֵלֶם גַּם יִתְבוֹשְׁשׁוּ
וּקְבֹשֶׁת הַגִּבּוֹב אִם בְּמַחְתָּרֶת
מִהָר מִן הָעֵלָה עֲשׂוּ מַחְגֶּרֶת
וַיִּתְחַפֵּא אֲדָם מִנְּגִד מֶלֶךְ
אֲזוּ מִמְרוֹם אֲדִיר קוֹל עַל הַשְּׁמִיעַ
וַיֵּאָר בְּבִרְקָיו כָּל פְּנוֹחַ עֲדָן
צֵא, צֵא אֲדָם. מִה לֵךְ אִפּוֹא אִיכָה
מִי לֵךְ הַגִּיד עֲתָה כִּי עָרוֹם אַתָּה
הָאֵם בּוֹזָה מִלִּי מַעַץ אֲבִלְתָּ.

ב

אָשִׁיר עֲוֹנוֹ הָאֵל וְרוֹם יְדִיהוּ
 בּוֹרָא בְשֵׁשֶׁת יוֹם מְלֹאכֶת חֲלָד
 כִּי כָל בְּמֹו שְׁלִישׁ עֶפֶר הָאָרֶץ
 וּבְשֵׁעֵלוֹ מְדַד יְאוּרֵי מַיִם
 מִי יַעֲרוֹף אֵלָיו וְמִי בִשְׁחַק
 יִכּוֹז וַיִּתְיַצֵּב לְעֲמַת מֶלֶךְ
 נְאוּר בְּאֵל שְׂדֵי אֲשֶׁר בְּנִרְת
 תִּפְּן דָּבָא מְרוֹם לְהֵאִיר בְּקָר
 יַעֲזוּ בְּטָרְסָם פֶּל בְּמִסְגֵּה חֲשָׁד
 כְּסוּ פְּנֵי תַבֵּל וְהָיָה בַּהוּ
 בַּק מַה לְשֵׁם תַבֵּל וְהוּא אֵז אִינוּ
 כִּי לֹא מְקוֹם חֲמָר בְּגִנְגֵי סָסָר
 אֲדָךְ בְּעֵשָׂה פִתְאָם בְּרוּחַ פִּיהוּ
 אָמַר יְהִי הָאוּר וְהֵן הוֹפִיעַ
 אוּר צַח לְמִשְׁכֵּי־לִיו דְּמֹות הַקְּשֵׁת
 סְבִיב בְּמֹו נְזָרְס חֲזוֹת בְּנֵעָם
 בְּקָר בְּהִיכְלוֹ בְּשִׁרְפֵי קֹדֶשׁ
 מַה רַב יְהִי הַטּוֹב אֲשֶׁר צְפִנְתָּ
 אֵלֵי לְכָל תְּמִיִם אֲהֵה אֲרָאָנוּ
 אֲזֻכָּה בְּגוֹרְלוֹ בְּיַחְדֵי קֹדֶם
 מְחֹוס הֵכִי הָאוּר וְטוֹב לְעִינוּ
 כִּי בְלַעֲדֵי הוֹדוֹ נְמַשֵּׁשׁ אֶפֶל
 וּבְגִשְׁשָׁה בְקִיר בְּאָפֶס נִגַּח
 יָשׁוּב יְסִי עוֹלָם לְבִמּוֹת יַעַר

לא יוכלו איש איש ראות את רע
רק ישובו תחתם בהשבת ליל
גרו לבד ינחם ויורם דרך
תמס לשון רעים אשר יטטירו
איו נעשה האור בטרם שמש
ויחפאו דבר אשר לא נכה
באר בלמודם נאום הספר
עתה הלא גלוי לאנשי דעת
כי לו דמות הגוף וגוף הננו
מגש בכל מקום בבני רוח
נסרד ומתפוצץ למראות שבע
צועה בקרב פחו פשר מניע
אדיר במקמולתו ויעש חיל
אז בעוזו עינות ובדלתים
שם חול גבול לים בגיחו רחם
קרא בשם ימים למקנה מים
ארץ ליבשה ומה נעמה
סוחר אלי איים בעובוניך
בין מעשה נורא וברך פעל
כי קללו חון רב אניות שים
הבא ונהב אוסיר ואבני שהם
כרפס וארזמן ושש מצרים
קדה וכל סמים ובגדי חפש
גיל גיל והתענג ימות סהקל

פָּצְחוּ בְּקוֹל עֲנוֹת עֲצֵי הַיַּעַר
כִּי בָּא דְבַר הָאֵל אֵלַי כָּל דְּשֵׁא
הַנֶּזֶם לְמִינֵיהֶם בְּצִיץ מְזֹרֵיעַ
מִזֶּזֶן אֵלַי כָּל חַי צָרִי וְנִחַת
יִסְעֵד לְבַב אָדָם אַרוּחַת לֶחֶם
נִדְרִים וְחִלְפָאִים יִשְׁמַח יְיָ
תִשְׁמַח בְּמוֹ מַחֹל בְּתוֹלַת יָפִי
הַגְּדֹל עֲדֵי חֵיקָה בְּנִטְעֵי פָּרַח
הֵן יַעֲבֹר מִקְאוֹב בְּשִׁקְוֵי עֵשֶׂב
מִבֵּיא עֲלֵי אִישׁוֹן תְּנוּמוֹת מְחַק
מִרְפָּא בְּשֶׁרֶשׁ מֵר בְּמוֹ קַדְחַת
שׁוֹשָׁן וְדוֹדָאִים מְסִיזִים רֵיחַ
בַּק מַה בְּמִסְפָּרָם לְשַׁחַת גְּכָר
קִם לַעֲנָה וְרֵאשׁ כְּעוֹבֵד מְנַת
אֲשַׁתְּחֹהּ יוֹצֵר וְגַם אֲכַרְעָה
כִּי רוּחָהּ עָלִיוֹן וְכֹל יְדַעְתָּ
עוֹד נַעֲשֶׂה אָדָם בְּשִׁקְלֵי גְבַה
רוּחָהּ בְּאֵימָתוֹ בְּעַפְרוֹת מְטָה
מִלַּל לְנִבְרָאָיו וְרֵאשׁ הַשֶּׁפֶל לֹ
מִימִין וּבְשִׁמְאֵלֹי לְקוֹל מְמַשְׁלַת
פָּעַל בְּגוֹשׁ עָפָר וְהוּא נוֹפֵחַ
וְיֵהִי בְּתוֹךְ אַפְיוֹ כְּתִבְנִית צֶלֶם
אָדָם הֵלֵא נוֹצֵר וְעַמֵּד רַגְעַ
נִפְעֵם וּמְשַׁתּוּמֵם בְּשִׁכּוֹר יְיָ

קיום קיום אָנוש גבור קחה נחטר
ורדה עלי קל חי משול בפעב
שמות קרא לָהֶם רָאָה נָתַנו
למס ומראים וְנִצְדוּף
כלו ימות עולם בקולות עָשָׂר
נכון להבנות באמר פתע
מנה צדי שָׁשָׂה ויום וְעָרַב
וירא בשפתון כבא אל שָׁבַע
שבת אָשֶׁר יָקָר מְבַשֵּׁר נַחַת
עֲדָנָה וְשַׁעֲשׁוּעִים בְּרִית מְרֻגָע
זאת נחלת בָּנִים אָשֶׁר שָׁבְתוּ
כבוד מנוחתם נָכַח סְלָה.
עת נַעֲבִיר יומו ובו שָׁרְנוּ
האם תמורתו יְהִי כְקֹדֶשׁ
אָדָם הָכִי נִבְרָא וְעֹרֵר אִינוּ
רק מה לאיש גִּלְמוֹד בְּלִי מַחְבֶּרֶת
נָפַל בְּתַרְדֵּמָה וְהִנֵּה נֹכַח
נבנית בצלעותיו פְּלִילַת יָמֵי
הקוץ אָנוּשׁ בְּדָד בְּאַנַת נָפֶשׁ
מביט ומתעלם בְּיוֹנַח חֶשֶׁק
זאת נִקְרָאָה אֵשֶׁה אָשֶׁר לָקַחְתָּ
מֵאִישׁ וּמִבָּשָׂרוֹ וְעַצָּם עַצָּם
לְכוּ תְשׁוּקוֹת אִישׁ אֱלֵי סוֹכְנַת
עד יַעֲזוֹב הוֹרִים וְכֵּה יִרְגִיעַ

רַב טוֹב בְּמִשְׁכָּנְכֶם שְׁמֵחוּ שְׂבַע
אִם אֵל בְּלִבּוֹתֶם וְחֹק יִנְצְרוּ
לֵךְ נָא שָׁכֵב בְּחוֹר תְּנוּמוֹתֶיךָ
וּבְטַח בְּחֶסֶד אֵל מִצּוֹא מִשְׁפָּלֶת
מוֹשִׁיב בְּחֻקֵּי יְהוָה בְּיָתֶהּ
נִתְּנוּ לְאִישׁ וְאִישׁ בְּאֶבְנֵי פֶלֶס
שְׁנֵי בְלַעֲדֵי עֲזָרוּ הָיִיתָ פֶלֶחַן
אוֹלֵי בְרַע תְּפוֹל וְגַיָּא צְלֻמְנָת
עַל כֵּן בְּשׁוֹט בְּתִים אֲנִי בִינּוֹתִי
עַל כֵּן רְעוֹת נוֹגֵשׁ תְּשׁוּאוֹת קֶרֶת
הֵן לֹא בְּרֵאשׁוֹנִים יְמֵי חֲלֻדְנוּ
כִּי אֲנִי חֲשׂוֹפֵי שֵׁת וּבִלְתִּי בְּשֵׁת
יִתְּהִלְכוּ בְּתוֹם שְׁנִימוּ יַחַד
אִין חוֹר וְאִין בְּרַפְס וּבוּץ וְתַבְּלָת
הָהּ יַעֲלֶת הַחֹן הֵלֵא תְּחַפְּרִי
כִּי תִלְבְּשֵׁי שְׁנֵי וְעַדִּית עָדִי
נִזְמַךְ וְחֻלְתֶּיךָ בְּרַב תְּפִאָרֶת
אָבוֹד בְּשִׁעוֹן רְכוּשׁ הַבַּיִת
אֲמַךְ רָאִי עֲרִיָה וְאֲזוּ תִדְעִי
כִּי לֹא יִקְרָו נָשִׁים יְהִי בְּבִגְד
אֵל אֵל גְּשֵׁי עַמִּי בְּרִיב וְרִגְוֹ
עַלִּי לְאוֹת נֶקֶם נְשׂוּא כַּפַּיִם
אֲדַע אֲשֶׁר נִרְאוּ בְּמִסְפָּרֵי כְּנָה
טוֹבוֹת לְהִתְפָּאֵר עֲטָרַת בַּעַל

אם נא יתעב פי בנות הששע
כל זאת בקנאתי לבד דפרתי
אשה מקור הרע, ורק הרמה
עמל ועצבון אלי בניה
הנה עלי הנה לדורות אלו
מרה בראשיתה בחטא הנגר
כי החליקה לו וגם השתו
אבד ישועתו בקמד פרי.

מצבת קבורת המחבר

אשר הכין לו בחייו

יִקְשֶׁתָּ מָוֶת לִי וְגַם יִלְפָדְתִּי
כִּי מִי אֲבוֹשׁ יִחְזֶה וְלֹא יִרְאַף
אָמְנָה יִחִידָתִי דְרוֹר מִיָּף
כִּי תַעֲלֶה אֶל רוֹם בַּעַת נִסְקָדְתִּי
וְקָמוּ בְעוֹדֵי חַי דָּמוֹת הַמָּוֶת
כִּן אֲחַזְקֶה חַיִּים בְּגִיא צִלְמָתִי.

ד

משניות סנדניאל

כאשר חברן הרופא כמ"ר

יצחק לוצאטו

בעל ספר תולדות יצחק

איש כפר סנדניאל

פָּרָק א'

מאימתי מתחילין זמן הכניסה משיצלה צמוד ה' ושוהין ומצפצפין כל היום עד שישלימו הקהל ת ערבית: ב' בראשונה היו כלן יושבין התקינו ש העשירים יושבין ואחרים עומדים על גביהם. וכן ש יכול לעמוד סומך נדיו לפתל ושוחה את ראשו שישמיע לאוניו: ג' שואלין ודורשין בסעודתו של את הראוי לפסח בפסח ואת הראוי לעצרת בעצרת: ד' מי שיש לו תרנגולת פטומה וניז מגתו משבח והולך המרבה לספר הרי זה משבח: ד' בן עיר שהלך ל יבן דרך שהלך לעיר שואלין אותו על עסקי מקום ש משם ועל עסקי מקום שהלך לשם. ראובן שיצא ל מגיד קורותיו לשמעון ומדיעו אם שמע שספרו לו מן וכן ללוי: ה' אורח שבא לעיר אין נותנים לו פרנסה ולא לינה ונש אומרים אף אין שואלים בשי ואם יש לו בית דירה נגדרים אחריו ויושבים עמו: ו' לסי הפמון ומבטלין קריאת שמע מפני הכנסת אורח ו' אינה הוא בית דירה כל שיש לו מטה ושלחן בק אחד: הנה לו מטה ולא שלחן ושלחן ולא מטה אין בית דירה מקאן אמרו בית עני אינו בית דירה ואין סוג עליו: מעשה בר' מנשה שקבל את אכסנאי ללון ב ונתגלגל הדבר שנתארח אצלו (הוא והסוסים) ג' ו' ושבת בכללן ובעתו לחזור והיו כל העם מברננים אהן ז' בעל הבית שיבר מןכסיו מכריוזיו עליו ומתריזין בן ואינו עולה לקרות לא בשבת ולא ביום טוב אלא חוץ כבוד לאנשי שורה כדי שתתקשר תורה על לומדיה שגאמר קסז למצו אצקו נגדיל תורה ונאדיר:

פָּרָק ב'

הַיָּצֵא לְסוּחָרָה פֶּאֶכִּילִין אוֹתוֹ הַלְּבִיבוֹת בֵּין בְּתִלְיָקְתוֹ
בְּתוֹנְרָתוֹ: מַעֲשֵׂה בֶר' בְּרוּךְ הַחֲזֵר שָׁבָא לְמִקְוֵמֵנוּ וְתוֹד
יְרוּ מְבַעֵד יוֹם וְנִמְצָא שְׁאֵבֶל ג' פְּעָמִים רְצוּפוֹת בַּיּוֹם
וְעָלְיוֹ נֶאֱמַר אֲשֶׁרֵי יוֹלְדָתוֹ: ב' אֵינֶה הוּא גְרָגְרָן
הַתּוֹסֵב אֲצַבְעוֹתָיו בְּתַמְחֵוֹי וּבּוֹלְעוֹ פֶּשֶׁהוּא רוֹמֵם אֶבֶל
א לּוֹגְמֵוֹ חוּץ מִזְמַן סְעוּדָתוֹ זֶה מִדָּת בִּינוּנִית וְשָׁאֵר כָּל
ס אוֹכֵל בְּרִכְוֵוֹ בֵּין מִטָּה בֵּין עוֹמֵד בֵּין עַל גְּבִי תַּבַּח
עַל גְּבִי סַסְקֵל בֵּין בְּמַקְדָּה שֶׁל חָרֵם בֵּין בְּאֶלְפֵס הַלֵּל
נִהַג הַמְדִּינָה וּבִלְבָד שְׁלֵא יִקְדִים קִנְיָה לְגִשְׁט: ג' גְּמָרו
וְדָתוֹ מְרַקְדִים עַד שְׁיַנְיָה אוֹ עַד שְׁיִקְלֵל: אֵינֶה הוּא
וְד טוֹבֵי הַעִיר יוֹשְׁבֵין בְּמַסְבָּה וְתוֹקֵן עוֹמֵד לְפָנֵיהֶם פֶּשֶׁהוּא
יֵר וְשׁוֹאֲלִין לוֹ עַל עֲסָקֵי הַבָּאֵי כְּדֵי שְׁיִשָּׂא אֶת בְּפִיו
וְיַמַּת (תוֹקֵן) מְמַנִּים אַחַר תַּחֲתֵיו: ד' סַסְק תַּשְׁכַּח
הַעֵם נִכְנָסִים לְכַתִּיהֶם וְיָמֵי שְׁיָרוּיִם בְּעֲסָקֵיו מְשַׁמֵּם אֶת
תּוֹ: נִפְיָה פְּעוֹת חֵיב אָדָם לִישׁוֹן פְּלִילָה בַּחֲרָף שֶׁשֶׁעֲשָׂרָה
וֹת בְּעִיָן עַד לְאַחַר הַגִּז הַחֲמֵשֶׁת וּבִלְבָד שְׁיִקְדִים מִבֵּין
פְּעוֹת קְלִינַת הַתְּרַנְגוּלִים: ה' עֲנֵי הַעוֹמֵד עַל הַמַּקַּח
מִטֵּין מֵאֲזֵלוֹ אֶחָד-אֶחָד שְׁמָא יִקְרִיחוּנוּ בְּהַלְוָאָה: שְׁאֵל
תְּלִיף אֶת פְּעוֹתָיו אֵין גְּזַקְטֵין לוֹ וְנִשְׁבְּעִין לוֹ לְשַׁם-כְּדֵי
א' יְבוֹא לִידֵי מְקָשׁוֹל וְכִבְרֵי נִשְׁאָלָה שְׁאֵלָה זֶה לְפָנֵי יוֹשְׁבֵי
נֹת וְאָמְרוּ לוֹ כְּדֵי הֵייתָ לְחוֹב בְּעֲצָמְךָ: ו' יֵשׁ גְּנָב
לְשָׁנֵי כְּתִים וְיֵשׁ לְבֵית א' שְׁנֵי גְּנָבִים וּמְבִיא כְּלֵי עוֹד
י' מַתְקַת וּבְגָדֵי פֶשֶׁתוֹ וְאֶבֶל נֶפֶשׁ וְכוֹנֶת שֶׁל דְּבוּרִים
יֵלֵוּ הוּא שֶׁל יִקְרָאֵל ר' פְּלוּנִי אוֹמֵר פַּעַם א' שְׁשִׁאלְתִי מִמֶּנּוּ
י אוֹ יוֹרָה וְלֹא כִּפְּא וְהִבִּיא אֵלַי כּוֹבַע שֶׁעַל רֹאשׁוֹ
וְהֵייתִי בְּבֵית הַמְּדַרְשׁ וְכִיִּרְנֵי שְׁנִכְנַס מוֹעֵל בּוֹתֵי לְבַקְרָנִי

וְשִׁמְחֵתִי עָלָיו שִׂמְחָה גְדוֹלָה עַד שִׁתְּמָחוּ בִּי חֲבֵרֵי יוֹבָב
עַל הַדָּבָר אֲמַרְתִּי לָהֶם זֶה הוּא הַגִּבּוֹר שֶׁל בֵּית אָבִי:
וְהָאִשָּׁה מְפַרְנְסֶת אֶת בְּעָלָהּ בְּמַעֲשֵׂה יָדֶיהָ וַיּוֹצֵאתָ לָּהּ
דָּשָׁה יְמֵנוֹת וְסוֹכְבַת אֶת הַכְּפָרִים בְּמַנְעֵל כָּל שָׁ
וּבְלִבָּד שִׁתְּהָא צוֹרֵת מְנַעֵל גִּבּוֹר בָּהּ וּמֵאֲכִילָהּ אֶת נ
וּמְשַׁמֶּת אֶת הָאֲזוּזוֹת וּמְשַׁפְּנֶת אֶת בְּגָדֶיהָ וַיּוֹצֵאתָ מִ
לְבַיִת וּמְחַצֵּר לְחַצֵּר קְדֵי לְהוֹרִידָהּ בְּשַׁעַת הַרְגָל וְעָלִיהָ:
שְׁלֵמָה בְּחֻקְמָתוֹ תָּגוּ לָהּ מִסְרֵי יָדֶיהָ וַיִּתְּלֶיהָ בְּשַׁעַ
פְּעֻשֶׁיהָ:

פָּרָק ג'

ג' בְּנָדִים הֵם שֶׁל מִצְוֵה שֶׁל קִנְיֵן וְשִׁנְיֹנָם בּוֹ לְחֹפֵה
! מִצְוֵה עוֹשִׂין אוֹתוֹ מִבְּנֵי חֹפֵה שֶׁל אָבִיו שֶׁל קִנְיֵן וְנִכְנָס
צֵא בּוֹ חוּץ לְעִירוֹ וְשִׁנְיֹנָם בּוֹ לְחֹפֵה מִמִּשְׁפַּחַת אוֹתוֹ
רַד בְּרִנָּה וּמְנִיחוֹ לְיִוְרָשׁוֹ: ב' מִצְוֹת בְּנִינֹת
וְטַמְּמוֹת אֵל הַמַּשְׁעָה וְאֵל הַדוּמָה וְעוֹשֶׂה לָהֶן סִמּוֹ בְּצִפְרָנִים
י לְהַנְדִּימָם עֵבֶר עַל הַמִּסְפָּר מִצְנִיעַ אוֹ מִחֲלִיף וְקוֹרֵא
'שִׁים וְאֶחָד וְנִתְקִים שְׂבִדוֹר הֵיוּ קוֹרִין אֶת הַדוּמָה אַעֲפִי
וְיוֹ בְּיָדָם וְסוֹמְכִין עַל מֵה שְׂיָבֹא הִיָּה לוֹ א' בְּגוּף עוֹלָה
מִן הַמִּסְפָּר וְכֹף הִיָּה מוֹנֵה אֶחָד וְאֶחָד וְאֶחָד וְשֵׁשׁ אֶחָד
מִשׁ אֶחָד וְשָׁבַע אִין בּוֹדְקִין אֶת הַקּוֹרֵא וּבִלְבָד שֶׁלֹּא
יָגֵם לְפִי שְׂכָלוֹ זֶה לָזֶה בְּחֻזְקַת רַמָּאִים הֵם: אָמַר ר' מְנַשֶּׁה
וְשֶׁה בְּאֶחָד שֶׁקָּרָא אֶת הַדוּמָה וְלֹא הִיָּה לוֹ וְנִסְתַּל אַרְבָּעָה
חֲמִשָּׁה נִיּוֹת וְלֹא עָלָה בְּיָדוֹ גְּמָגָם וְאָמַר שְׂעֵבֶר עַל
וְסָפֵר הַרְגִּישׁוּ בּוֹ חֲבָרִיו וּמִצְאוּ בּוֹ שְׂמִץ פְּסוּל וְנִסְתַּלוּ
: מְעוֹתָיו וְשׂוֹב מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁקָּרָא אֶת הַמַּשְׁעָה וְלֹא
הָ לּוֹ וְהִיָּה מְגָמָם וּבְדָקוֹ אֶחָד וּמִצְאוּ שֶׁהִיָּה בְּיָדוֹ
'בָּעִים וְנִמְשָׁה וְהַדוּמָה וְהִיָּה לוֹ מִלֶּף וְסוֹס וְעָבַד
וְצ' לְפָנָיו: ג' כּוֹתְבִין אֶת הַאֲגֵרֶת בְּיָדוֹ לְכֹן
קְלָמוֹס מִפְּלֵשׁ עַל גִּיר מְחוּק וּמִצְבָּקִין אוֹתָהּ בְּאֶפֶס
'שִׁין לָהּ חוֹתָם בְּעֵסָה שֶׁל שְׂאוֹד אִין כּוֹתְבִין אֶלָּא
רוֹבִין פְּעַם בְּשָׁנָה כְּתֹב אֵל הַסּוֹחֵר אִין לָהּ כְּבוֹד גְּדוֹל
ז' שֶׁלַח אֲגֵרֶת שֶׁל חִלּוּסִין וְקִבְלוּהָ הָרִי זֶה גַם בְּתוֹךְ גַּם:
אִין מִסְלָקִלִין אֶת הַשְּׂעֵר אֶלָּא בְּשִׁבְתוֹת הַיָּסוּסִים בִּיצַד
א עוֹשֶׂה אֶשְׁתוֹ מִתְקַנֵּת אוֹתוֹ בְּבִרְזָל מְלָכֵן עַד שְׂיִשְׁרַף
וְרָה בְּשׂוֹמְקוֹ וְנוֹתְנָת עָלָיו קָמַח בְּדִי שְׂיִלְבִּין מִי שְׂיִשׁ לוֹ
וְשִׁית שֶׁל פֶּסֶף מְקַנְחוֹ בְּרִבִּים בְּדִי שְׂיִהִיו הַכֹּל מִסְתַּקְלִין

בו: ה' אָהַד שֶׁשׁ לוֹ כְּגַד חֲדָשׁ הַלֵּל רָצִים כֵּן
וְנוֹגְעִים בְּשׁוּלְיוֹ זֶה אוֹמֵר כְּמֵה בְּקִי זֶה הָאוֹמֵן שֶׁעָשָׂהוּ
אוֹמֵר צָמֵר זֶה מִמְּקוֹם פְּלוֹנֵי וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהוּא מִמְּקוֹם פִּי
זֶה אוֹמֵר שֶׁהוּא בִּיקָר וְזֶה אוֹמֵר שֶׁהוּא בְּזוּל הוּרוּ טו
פְּרָקְמִטָּא שֶׁשׁוֹמְעִין אֶת פִּיהֶן וְאֵי אֶתְּהָ רֵשָׁאֵי לְחַדֵּשׁ דְּ
מַעֲתָה: ו' אִין מוֹכְרִין אֶת הַשׁוּמֵן לְחוּף הַיָּם אֶ
עַל פִּי מְמַחָה וְעַל יְדוֹ מוֹכְרִין אֶת הַמְּשִׁי לְעֵבֶר הַיָּם
וּמוֹדִיעַ שְׁלֵמֵן הַגְּבִירִים בְּשַׁעַר הַתְּבוּאָה וּמְלַחְמֵת שֶׁל מְלִי
וְשׁוֹמְעִין אֶת קוּלוֹ בְּפֶה פְּתוּחַ וְעוֹנִין אֶתְּרִין אָמֵן אָמֵן:
ז' כָּלֵל גְּדוֹל אָמְרוּ: בְּמַעֲשֵׂה קִדְרָה כֹּל שֶׁהִיא יְבִשָּׁה וְגַ
אוֹפִין אוֹתָהּ עַל גְּבֵי גְּתִלִּין עַד שֶׁיִּקְרְמוּ פְּנִיָּה וְאוֹכְלִין אוֹ
בְּמִקוֹם הַפֶּת אֲבָל בְּשֶׁהִיא מְבַשֶּׁלֶת וְתַמָּה רוֹאִין אוֹתָהּ כְּתַבֵּי
הַנְּאָקָל בְּשַׁחֲרִית וְנוֹגְעִים בָּהּ אֶת הַפְּרָפְרֵת אֵינָה הוּא פְּרָפֵ
תָּלַב אוֹ גְּבִינָה שֶׁל עֵזִים דָּג מְלוּחַ וְצַפִּיחִית בְּדָבָשׁ: מַעַ
בְּמִרְגָּם הַמְּגִזְלֵת שֶׁהִיא לָהּ נַעַר קָטָן מְשַׁלַּע עַל הַשֶּׁלֶטוֹן וְעַ
אֲרָכִיו יִכְשַׁבְּאָה לְבֵיתָהּ בְּיוֹם הַמַּעֲגוֹן כְּסָבוּרָה שֶׁהִיא דְ
וְאֶקְלָה צוֹאת בְּנָה עִם הַפּוֹלִינְטָה:
וְאֵלוֹ מִן הַהֲלָכוֹת שֶׁאָמְרוּ עַל אֶתֶר הַתְּרִים מִ
הַשְּׁעָרִים וּבְמוֹשֵׁב לְצִים (וְנִכְתְּבוּ לְתַשׁוּקַת הַמְּשַׁכִּיל וְהַנֶּ
וְהַיָּקָר וְהַנְּצִלָּה כְּמֵר רַפְּאֵל בֶּן אֲשֶׁר לְוִיצְאָטוֹ הַמֵּן
נוֹגְאִידוֹ אֲחִיו שֶׁל ר' בְּרוּךְ הַחֲגָר):

על יצחק לוצאטו ועל שיריו

א

מוצאה המדוייק של משפחת לוצאטו לא היה ידוע אפילו לשד' שאהב לחזור ולפרט את קורותיה ואת מגילת־היוחסין שלה. אכן, יד הדבר, כי משפחה זאת נתאזרחה באיטליה מאות שנים קודם לשד' ועוד במאה הט"ז נתפרסם שמו של יעקב־יצחק לוצאטו מחבר הס "כפתור ופרח", ובמאה הי"ז — נודע לתהילה שמחה לוצאטו, ר' של ונציה, בספרו הנודע על יהודי עירו.

בראשית המאה הי"ז, בערך, עבר ענף אחד ממשפחה מפוארה לסנדניאל שבמחוז פריאולי, בזכות רשיון ישיבה שקבלו שני האז ברוך ואברהם לוצאטו. נכדו של ברוך, יצחק לוצאטו, הוכתר בש 1687 בתואר של רופא על סמך שני חיבורים, שאחד מהם נקרא בי "תכונותיו המיוחדות של המתאגרף", והשני — "כוח עמידתם י זקנים בתענית". אחד משמונת הבנים של יצחק הרופא, — רפ לוצאטו, הוכתר גם הוא בתואר דוקטור בשנת 1717; שני בניו י רפאל זה — אפרים (בעל "אלה בני הנעורים") ויצחק (בעל "תולד יצחק") — למדו אף הם תורת הרפואה והוכתרו בתואר דוקטו אפרים — נולד בשנת 1729, ואחיו יצחק בשנת 1730; שניהם התח למשוק בעט משוררים בעודם צעירים; יצחק לוצאטו מעיד על עצו בסוניה אחת שלו, כי חיבר את שירו הראשון בשנת הי"ט לחי אביהם מת עליהם באבם והם התחנכו אצל דודם אשר, — לפ תנ"ך, משנה ותלמוד, ובהתאם למסורת הקבועה במשפחתם, שהמו שלה היה רמח"ל, עיינו גם בקבלה.

ב

שני האחים, אפרים ויצחק לוצאטו, נפרדו זה מעל זה, כי אולם היחסים ביניהם לא נותקו ועדות לכך הסוניה של אפו (ב"אלה בני הנעורים"), שבה הוא משיא עצה ליצחק, שיעזוב כפר מושבו ושילך למרחקים לקנות חכמה. אולם יצחק היה שו באופיו מאפרים, כי לא היה קל־תנועה כמוהו ונשאר יושב בסנדני — עוסק במקצוע הרפואה וכותב שירים בצנעא. אעפ"י שלא מ ידו גם מעסקי צבור בקהילה קטנה זו, שמנתה בימיו למעלה מתשו נפש, שרובן ארגו בצמר או סחרו בחפצי מתכת וברזל, היה יצ לוצאטו מן האישים המפורסמים והמקובלים, כי הוא ריפא את

תו שלא על מנת לקבל פרס ואלו פרנסתו מצוייה מרפויים ש
זנוצרים. חייו הפרטיים היו ידועי צער, כי אשתו הראשונה, שמחה
גם שני בניו מאשה זו, מתו עליו; בימי אלמנותו ביקש לשאת לו
אשה שניה, אלא שבני עירו הוציאו את דבתו רעה בפני אבי הכלה
השידוך נתבטל; שנים רבות לאח"כ לא שכח לאנשי קהילתו את
זטאם זה. בשנת 1777 נשא לו לאשה את תמר, אחותו של חזקיה,
אביו של שד"ל; וכדאי לציין, כי בנו ברוך, מאשתו הראשונה, נשא
לו לאשה את ברכה, אחות שניה של חזקיה הנ"ל; בתו של ברוך
בן יצחק לוצאטו — היא המשוררת רחל מורפורגו (בעלת „עוגב
יחל“).

ג.

בשנת 1777 פירסם הסינט הויניציאני חוק מיוחד, הקובע את
זאיסור וההיתר לשיבת היהודים בארץ; בזה נפתחה פרשת יטורי
ירוש גם בשביל תושבי סנדיאל; לרגל כך יצא יצחק לוצאטו
כשליחות של השתדלות בפני שלטונות וינא שיתנו מקלט בשביל
בני קהילתו; בהיותו בוינא ביקר אצל מיטאסטזיו, גדול המשוררים
זאיטלקיים בדור, וזה ביקש ממנו לתרגם לעברית את שירו „La
Liberta' ויצחק לוצאטו עשה את רצונו בשמחה (כידוע, תירגם גם
אפרים אחיו שיר אחד מאת מטסטזיו, שנתפרסם ב„אלה בני הנער
יים“); מאז ולהבא, מחמת גירוש יהודי סנדיאל, היה יצחק לוצאטו,
שנשאר יחידי בסנדיאל, פוקד לעתים קרובות את גוריציא, וירונה,
זאדובה וטריאסטי, והשתתף בחייהם הצבוריים של קהילות ישראל
זללו. בסוף חייו ישב יצחק לוצאטו בודד בסנדיאל ובוודאי שמח
זל שבניו ממשיכים את מסורת המשפחה וגם הם עוסקים ברפואה,
רק שאשרו במשפחתו הועם מחמת בנו דוד, אף הוא רופא, שהתנצר.
יצחק לוצאטו נפטר בסנדיאל בשנת 1803, והוא בן ע"ג שנים.

ד.

את שיריו, שכתבם במשך שנים רבות, קיבץ יצחק לוצאטו עצמו,
כינסם לאגודה אחת בשם „תולדות יצחק“, וכך הגיעו, באמצעות כמה
זעתיקים, ונשתמרו עד ימינו. מתוך קריאה בקבצו זה אין לדעת
לקבוע מהו סדר הדברים, שעל פיו ערך המשורר את שיריו; מכל
זקום ברור, שלא הקו הכרונולוגי היה נר לרגליו, כן יש לשער, כי
זא כל מה שיצא מתחת עטו כלל ושיבץ בספרו; נראה לנו, שבחר
זשם כך רק מה שראוי לשמירה לפי טעמו; ואמנם, לאחר זמן —
זמצאו פה ושם כמה שירים נוספים, שלא באו ב„תולדות יצחק“,
זעניינת העובדה, ששד"ל מצא ופירסם שיר אחד של יצחק לוצאטו,
זן ארבע שורות, שהיה רשום בצורת סם־רפא, כדוגמא שעשה גם

אחיו אפרים, בשבתו בלונדון; ויתכן, איפוא, ששיר זה לא היה יח במינו, אלא שהאחרים אבדו ולא נמצאו. בחייו של יצחק לוצא נדפסה סוניטה אחת שלו ב"עין משפט" לנ. ה. ויזל, וכמה סוניטו אחרות נתפרסמו בגליונות בודדים, כמנהג הימים ההם (שנים מו מצויים בספריה הלאומית בירושלים).

ה.

רובם הגדול של השירים ב"תולדות יצחק" מצדיק את שם הכולל, שקבע להם מחברם; כי גם בזה הוא דומה לאחיו אפרים, חותם המוזה שלו הוא חותם של אינטימיות ומשפחתיות, אם נרחי את מושגן של אלו גם על כל הנוגע לחיי הקהילה היהודית בעיר על כלי-הקודש שלה, רבניה ועסקניה, ולפעמים רחוקות גם על יה המדינה. כל מיני מקרים ומאורעות — אם התונות ואם שמחו מצוה, אם הכתרת רב או פטירתו מן העולם, בנין בית-כנסת; דליקה שאחזה בו, — לכל אלה מתעוררת בת-השיר האינטימית ע יצחק לוצאטו והוא מקדיש להם חרוזים, בעיקר בלבוש סוניטו החביבה עליו, כמו שהיתה חביבה גם על אחיו אפרים. אכן, קו הבד מובהק בין האחים ביחסם אל נושאייהם ואל שיריהם; אפרים לוצאט כותב מתוך חיוך על שפתיו, מתוך מאור פנים, משתעשע במיד מה; ואלו יצחק לוצאטו — מ ש ו ב ח בכובד-ראש, ברצינות מתמדו אוסיינית ומאלפת היא בנידון זה סוניטה ס' (ע' 64), שהיא בחינ "אני מאמין". של המשורר; כאן הוא מעלה על נס את כובד-ראש ומבקש לייחס את שיריו הקלים (או כדברו — "אם יש בס משח וחסרון") לגילו הצעיר, בעודו נער בן י"ט. את המקום השני לאח השירים לעת מצוא שבספרו, תופסים שירי-הקודש, שגם הם מצוייני בעיניה של משפחתיות, ובכ"ז יש לראותם כמשובחים שבדברי שיצאו מתחת עטו. שירי-האהבה מעטים מאד, ואעפ"י שהוא זקפ על גילו הצעיר ביותר הרי הם מצויינים בטיבם, מרוכזי ביטוי, חריני טעם, מלאי כוח ועליצות-חיים, הנסתרת ונדחית בשאר שיריו - מתוך נימוקים מוסריים ודתיים; אם כי יתכן לומר, שגם שירי החתו נות כמותם כשירי אהבה הם, ב"מסוה" של היתר מוסרי, כמוב וכדאי הדבר לראותם מבחינה זאת. כי אז נפתחים לפנינו שערי הבנ יתפיסה, שאין לזלזל בהם. פשוט מאד: — יצחק לוצאטו ראה א מלאכת השיר קודש, ולא כלי שעשועים ובדיחות-הדעת; ולא ר השירים, — אפילו מקצועו היה מכובד עליו, והוא נותף באחיו ומגנ אותו על היחס הלגלגני לרפואה ולרופאים. והקורא בשירי שו האחים, הנוגעים בענינים אלה, יווכח מיד מה בין איש לאחיו; נ הלא עצם הפולמוס הזה על נעימת משפחתיותו ותמימתו המופלאו — יש בו משום חן מנעים. שום ספרי היסטוריה, או דברי זכרוננו

אין בהם כדי לגולל לפנינו את תולדות משפחה מפוארה זו
 האמונה עלי עברית, המתנה אהבים עם השירה, האורגה את
 ההמשך שלה מן העבר אל העתיד, כמו חליפת-שירים זו; שני אחי
 למופת הם, האחד חכם ועליו, שלם גם הוא עם דת אבותיו, אבל שני
 :אוהב חידוד, חי ומשתעשע, ויוצר שירה עברית מלאת-חן תנ"ך
 כדי כך; השני — תם וישר, מבקש לומר שירה, שלא על חשבון
 הדת והמסורת, ואעפ"כ — כמה מיפיותו של יפת הכניס משורר
 זה לאהלו של שם! אפרים ויצחק, בחייהם נפרדו ובשירים לא נפרדו
 כי שניהם הרבו לעשות במסגרתם ובתנאי סביבתם, וכזה כן זה
 ראויים לציון ולזכר בתוך הפנתיאון של שירת ישראל בגולה; לא
 נשכח לו ליצחק לוצאטו את זכותו שידע לשפוך רוח עברית בכלים
 נאים שקנה באיטליה הפיוטית, שהיטיב להלביש רעיונות מן המיתר
 לוגיה הגויית בלבוש מקראי נאה; הוא תלמיד מחונן של האסכולה
 הארקדית באיטליה, והוא הצליח לזווג את טעמה עם טעמו העברי
 ולהקנות טעם זה ללשונו, שהיה בכ"בית בה ורגיל עמה.
 מלבד שיריו הקטנים השונים ניסה יצחק לוצאטו את כוחו גם
 בפואימה ארוכה יותר על נושא מעשה בראשית, שרק קטעים ממנה
 נשמרו והם נכללים בגוף ספר זה. מלבד אלה נמצאה, בשנים מכתבי
 היד, סטירה שנונה על מנהגי בני קהילתו, הקרויה בשם "משניות
 סנדניאל" ונכתבה בסגנון המשנה. בשנים מאוחרות חזר, כנראה
 המשורר וערך שנית את הסטירה הזאת והוסיף עליה פרקי "גמרא"
 ו"תוספות" (שנפרסמו ביום מן הימים במיוחד).
 שמחה היא לנו להוציא את יצחק לוצאטו מכלל של שכחה (מחמת
 גניזה ארוכה, בערך) ולצרפו לשרשרת הכבוד והחשיבות של שאר
 משוררי ישראל באיטליה; חוליה טבעית הוא יצחק לוצאטו מחוליותיה
 של השרשרת הזאת, והעדרו ממנה היה בחינת כפיוט-טובה וחסרון
 מעכשיו תוקן העוול, והיה זה שכרנו הטוב בעמלנו להוצאת השירים
 המכונסים ב"תולדות יצחק", שאנו מוסרים אותם בזה בפעם הראשונה
 שונה במלואם לקורא המוקיר את שירתנו על כל דרגות התפתחותה
 מאז ועד היום.

ד"ר י. ד. אקרט
 ד"ר מ. וילנסקי

הערות לסוניטות

סוניטה א': מוקדשת, כנראה, לכתורים לומדים, לחג הכנסים בעול נ
סוניטה ב': „נאה נאוו" — (ראה משלי ח', י"ג), בכ"י וינה
נאוו"; „כסלו שוקע" — תקנתו (ראה תהלים ע"ה, ז').

סוניטה ג': שורה א' — הכוונה לעבודת-פרד של אסירים באניות
סוניטה ד': קופידו (אל האהבה) סגע בו בחציו ועי"כ עורר ב
רנשי האהבה. סוניטה זו טפוסית לאסכולה הארקדית שהיתה ל
בשירה האיטלקית במאה הי"ז. „רגל" — ראה תהלים ט"ו,
„חשב" — תחבולה.

סוניטה ה': נדפסה בחיי המשורר ובראשה שמות בעלי השמחה (נ
גם ב„אלה בני הנעורים" של אחיו אפרים; ראה אנרות ש
„ויצו" — יש לשער שהמשורר התקשה למצוא תרגום ס
raccomandare — להמליץ, תרגם את המלה andare
לצוות.

סוניטה ט': בראשה היה כתוב: „ואחרי כן יצא אחיו (תשובה על
אחי המתחיל: אמש כמו וכו', — אלה בני הנעורים י"ב)."; ג.
— ראה ירמיהו מ"ט, ל"א.

סוניטה י': נוסח שני לסוניטה הקודמת; בסופו של נוסח זה נ
גם החתימה הבאה: „העצם נכזה נמוץ האיש הזה הצעיר
לוצאטו". עריכה אחרת של סויטה זו שמורה בספרית כי"ח ב
(כ"י מס. 1; דף 88) ומתוך השוואה מתברר לנו, שהמשורר
את שיריו ודאג להוציא מידו דבר מתוקן; „נשכר ונתגל" — ז
בלתי מקראיות של פעלים הנמצאים בתנ"ך.

סוניטה י"א: נכתבה לרגל חתונת יצחק מאריני (בנו של המשורר
מאריני, שעיבד ותרגם לעברית את המיטמורפוזות לאוביר
שסמוך לנשואיו סיים יחד עם חבריו את לימוד ס' הזהר.

סוניטה י"ב: ביום הולדת בן לרופא אחר (ראה אנרות שד"ל).

סוניטה י"ג: נדפסה ב„עין משפט" של רנ"ה וויזל, שהוא מעין נ
שלישי בפולמוס שנתעורר ע"י פרסום „דברי שלום ואמת". כמו
זו הביא ויזל שורה של מכתבים, פסקי-דין, הסכמות ושירים
רבני איטליה, משורריה וחכמיה, כדי לחזק את ידו במלחמתו;
השאר פירסם גם סוניטה זו של יצחק לוצאטו. הבית השלישי י
שם מאשר כאן, כיוון שנודע למשורר כי ויזל אינו צעיר, אלא
ממנו בחמש שנים; נוסח הבית השלישי שם הוא כדלקמן:

בַּק מָה בְּדַבְרֵי שְׁלוֹם אֲשַׁמַּע קוֹל רַעַם
רַב טוֹב אֶל יִשְׂרָאֵל מְכַלּוֹל תִּמְאָרְתָּ
קָבָה צָבָא נֶאֱמַר נוֹחַז צוֹף טַעַם.

לסוניטה עצמה הקדים המשורר כתובת-הערצה לויול כרלסמן :

לְנִמְטָלִי הִנֵּה לְהַזְלִיחָה

וְנִחַז אֲמָרֵי שְׁפָר דוֹרֵשׁ טוֹב לְעֵמו
וְדוֹבֵר שְׁלוֹם לְכָל זָרְעו יְהִי רַצוֹי אֶחָיו
וְרַב טוֹב לְבֵית יִשְׂרָאֵל הַקָּמַת וְהַשְׁלוֹם הַאֲהָבו
דְּבָרֵי פִי חָקֵם חַן הִנֵּה הַמְלִיץ הַנּוֹדֵעַ

הַמְשׁוֹרֵר הַנְּעִים

כְּמוֹתֵיךְ נִפְתַּלְתִּי הִירֵץ וְוִיזל

גֵּר וְאִיר לְעַד אָמוֹ.

שִׁירָה הִיא שְׁלוּחָה

מִיִּצְחָק לְוַצְאָמוֹ רּוֹפֵא בְּמִדְיַת פְּרִיאוֹלִי

יִטָּה י"ד : לכבודו של גרשום הפז (ג'נטילי), מחבר לכסיקון החרוזים בשם "יד חרוזים", סת ב'1700, בו י"ו.

יִטָּה ט"ו : "נשיא החשק" (כמו "אליל החמרה") הוא קופידו.

יִטָּה ט"ז : לכבוד צעיר תלמיד-הכנס ; "על כסלי שמים" אומר שר"ץ (ראה אנרותיו 758), כי זוהי ליצנציה-פואטיקה.

יִטָּה י"ח : לכבוד הכתרת רופא ; "נציב הקרץ" — מלאך המות (ראה אנרות שר"ץ 813).

יִטָּה י"ט : דושיה עם הזמן בענין התרוקנות העיר מצעירותיה, הנישאות לאישים מן החוץ.

יִטָּה כ' : לכבוד רב צעיר.

יִטָּה כ"א : תשובה לשיר של אחיו אפרים (ב"א, אלה בני הנעורים" 5) — "גאט לי לנער ליצחק"; כל מלה אחרונה בכל שורה (פרט לבית שלישי) דומה לזו אשר בשיר אפרים.

יִטָּה כ"ג : גרפסה על גליון בפני עצמו ביום הכתרת רופא (נמצא בספריה של האוניברסיטה העברית בירושלים, L 188).

יִטָּה כ"ד : לכבוד חבורת צעירים, לומדי תורה (ראה אנרות שר"ץ 813).

יִטָּה כ"ח : לנכבד, מכניס-אורחים.

סוגיטה ל': מדמה את הכלה לאפרודיטי, שלפי האגדה ניתן לה ו
הזהב של פרוס, — דבר שגורם למלחמת טרוייה.

סוגיטה ל"ב: אשור לשיר אחיו אפרים («אלה בני הנעורים»);
מקומות העתיק טמש את דבריו, בשנויים קלים.

סוגיטה ל"ה: הרבה לשון נופל-על-לשון; גם חרוזים פנימיים
אנרות שד"ל).

סוגיטה ל"ו: הטפת מוסר לחוטאים; «מנת החפר» — ראה מלכי
י"ד, כ"ה.

סוגיטה ל"ז: כמו שמרדכי («בנו יאיר») הפר את מזימת המן,
והציל את היהודים, כך יקום מרדכי החדש (מרקו לוי) ויציל
קהילת ישראל מן הצר החדש; ראה «תולדות יצחק» ע"ז; גם
חרוזים פנימיים.

סוגיטה ל"ט: מספר על צדיק; כל החרוזים הם משתי מלים — «ש
ו"ארץ";

סוגיטה מ"ג: בראשה היה כתוב: «תועבת ה' כל גבה לב».

סוגיטה מ"ד: בראשה היה כתוב: «אל מלך פרוסיה ירום הודו»
סוגיטה מ"ה: בראשה היה כתוב: «בבוא הקיסר יוסף השני
טריאסטי». קרלו הששי העניק לטריאסטו זכויות של עיר בעל-ח
חפשי ומאז הרבתה עושר.

סוגיטה נ"א: בראשה היה כתוב: «סתומים וחתומים הדברים»;
ניסת להבהיר את הדברים ולא הצליח (ראה אנרות שד"ל).

סוגיטה נ"ב: רפאל נתן אשכנזי שימש ברבנות בטריאסטי משנת
עד 1800, שנת פטירתו. בראשה היה כתוב: «אל החכם הנ
כמהר"ר רפאל נתן אשכנזי מורה צדק בטריאסטי וצ"ו».

סוגיטה נ"ג: בראשה היה כתוב: «את אחי אנכי מבקש»; מחמת
שהוציאו עליו — לא נשא המשורר את האשה שרצה לשאת,
לאחר זמן — נשא את חמרת חזקיהו, אבי שד"ל, לאשה
אנרות שד"ל).

סוגיטה נ"ד—נ"ה: דברי הקדשה בסגנון ארקדיה ואופייני לרוב
המשורר; הוא קרוא ע"י אפולו, «מלך השירים» לתפוס את נ
ב"ההר הטוב" (פרנסוס) ולהכנס עי"ז בברית הפמליא שלו.

סוגיטה נ"ט: כחתונה אחת בטריאסטי קרא ישעיה נורצי סוגיטה
הוא מוקיע את אנשי סנדניאל האוכלים רק «דגן תוגר» ולפת;
נתבקש להקהות את שני ישעיהו, הוא נענה בסוגיטה זו
אנרות שד"ל).

סוגיטה ס"א: בראשה היה כתוב: «ימלט להקת רופאים מן דבתם
יעז כי מודעת זאת כי ה' ממית ומחיה ושגנת הרופא ה
הבורא»; תשובה לשירי אחיו אפרים נגד הרופאים; «תעל'
תעלה, רפואה.

וניטה ס"ב: אינה מנוף, "תולדות יצחק" ושר"ל רשם אותה מפני בנו
של המשורר (ראה אגרות שר"ל); תכנה — לשוא וכוח הבחורים על
יתרון יופי של ערים זרות, כי רק ירושלים יפה ליהודים.
וניטה ס"ג: בראשה היתה ההקדמה דלקמו:

הכל היום יצוא אלו בךבר שפתי
להודיע תפארתכם רונגי הקריה?
הלא אם תמול אמתתי חלקי
אל אחיכם הנעימים בעלי חפה נשגבה
מת אטו לה אדוני התתו תעלם תמהלל
כמיר אורי בן-הקצין כמיר יצחק מורפורגו
ומה אוסיף לה גברתי הנקרה
מר"ת רבקה בת המנוח כמיר יואל אחיו פלתו
לא אשנה אשר דברתי, כי פכם כמותם
אם בן אפוא שעו ממני היום
עד כי עוד בכם שלישיה לא לעתים רחוקים
כי אם בזמר כולל יקר משפחה לשוני ימלל
בשפתי רננים פי יהלל.

וניטה ס"ד: בראשה היתה ההקדמה דלקמו:

מה נכבד היום שחברה לה יחדו עטרת
צבי לצפירת תפארת, בהתחתן הבחור המשקיל
ומאד נעלה כמיר משה יחזקיה בן הגביר
המרוקם כמיר מנשה חפין יציו
פי חבלים נסלו לו בנעימים היא העלמה
הצנועה ומשפלת הנבונה מר"ת שרה
רבקה בת הקצין המנוח כמיר אליעזר
קנטון ז"ל. ובראותי פלה תעדה בליה
וסביבותיה עלמות תופפות, והיא מר לה כמשפט
הננות ודמעתה על לחיה מהתענג ומרוך

אָז אָסרְתִּי הִנֵּה בָאתִי בְשִׂמְחֹת וְגִיל לְדַבֵּר אֶל
 לִבִּי, כִּי מָה טוֹב וּמָה נָעִים חָתָן יְכֹהֵן פֶּאֶר אִשְׁ
 נָצַב לִקְרֹאתָהּ וְלִי מָה יָקָרוּ מְדוֹת הַגּוֹנוֹת אֲשֶׁר
 לְאִשָּׁה חֲשׂוּבָה, מְנַשִּׂים בְּאֵהָל תְּבָרָךְ, הִיא הַמְהַלְלָה
 עֲטָרַת בְּעִלָּה הַקְּבוּדָה מֵרֵי־ת אֲסִתֵּר טוֹבָה אַחַי
 הַכֶּלֶה הַנִּיל אֲשֶׁת חֵן תִּתְמוֹךְ כְּבוֹד, כִּי גַם עָלִי
 אֲוַמְרָה בְּכֹבוֹד, כִּמִּי אֲשֶׁר יְהַלְלוּהָ בְּשָׁעָרִים מַעֲשִׂיָן
 וְאֲנִי תִפְלָה עַל יְדֵי אֲהַבָּה הַנְּחֻמָּדִים מִזֶּהָב.
 כִּי יַחְעֲלֶסוּ בְּאֲהָבִים עַד זִקְנָה וְשִׁיבָה, וַיְבִילוּ
 יְמֵיהֶם בְּטוֹב וּשְׁנוֹתָם בְּנְעִימִים, כְּתִשׁוּקַת אוֹהֵב
 נֶאֱמָן הַחֶפֶץ טוֹבָתָם כָּל הַיָּמִים, אָמֵן כֵּן יִהְיֶה רְצוֹ

הערות לשירים שונים

שיר א': בו"ד כסליו התקיי"ט פרעה שריפה בביהכ"נ שבטריאן
 ובנס כובתה האש — ועל כך שירו של המשורר (עיון אנו
 שד"5).

שיר ח': „צבא” — מועד קבוע (ראה איוב ז', א').
 שיר ט': חידה לכבוד ישואיו; מנהג היה כאותם הימים באיט
 להרפס חידות על גליון מיוחד ולשלחו כמה ימים ל
 המשתה למשכילים בני המקום וביום החגיגה הוכאו הפתרו:
 בראש חידה זאת, כמו בראשה של החידה שלאחריה ה
 מצויירת שמש זורחת ויד כותבת כספר פתוח. שד"ל ב
 ולא הצליחו עד הסוף (ראה אנרות שד"5).

את עורתה של המשוררת רחל מורפורנו כדי לפתור את הח
 שיר י"ד: הוא שירו הראשון של יצחק לוצאטו שכתבו בניל
 שיר י"ח: רצפט לאיש עני, שהיה מתאונן על מיחוישים וי
 לוצאטו לא מצא בו כל מחלה.

נא לתקן:

צ"ל	נדפס	שורה	עמוד
גָּדִיר	גָּדִיר	10	11
גִּי	גִּי	9	12
למחוק	(נקודה)	7	13
ומחטה	ומחטה	3	16
לקדוש	לקדושי	4	32
לו	לו	9	42
בעליל	בעליל	9	43
אמרות	אמרות	8	64
אכה	אכה	3	77
עשו	עשו	7	88
גיל	גיל	2	92
ובקתי גיל	ובקתי גיל	3	92

כמה דברים מאת עורכי הספר

א) הספר „תולדות יצחק“ הוכן לכתחילה ע"י כל א מאתנו בלא ידיעת חברו. ד"ר מ. וילנסקי הכין את הרצ השירים והסטירה „משניות סנדניאל“ לפי כתבי יד א בספרית בריטיש מוזיאום והבודליאנה באוקספורד. ד"ר י. אקרט הכין את הוצאת השירים, ו„משניות סנדניאל“ מבוא, חומר היסטורי וביאוגרפי והסברות לשירים כדי טאציה באוניברסיטה של רומא.

ב) נוסח הדברים בהוצאה זאת נקבע, איפוא, לא בדיקה והשוואה עם כתבי־היד הבאים:

1. חברת כל ישראל חברים בפריס (כ"י של שד שהשווה ע"י שד"ל עצמו לכה"י של המחבר).
2. בודליאנה באוקספורד (כ"י של יש"ד).
3. בריטיש מוזיאום בלונדון (כ"י של יוסף אלמנצי).
4. ספריה לאומית בווינה (כ"י של מ. ה. לעטעריס).
5. ספריה של בית המדרש לרבנים בברסלוי.

יתר כתבי היד (ספריה לאומית בווינה מס' 117, וספו העיריה בפרנקפורט ע"נ מייזן של מרצבכר) הם העתי מאוחרות יותר של אחד מכתבי היד הנ"ל.

ג) הסטירה „משניות סנדניאל“ נמצאת רק בכ"י א בבריטיש מוזיאום ו- wish Theological Seminar, New-York.

ד) 1) ד"ר י. ד. אקרט מביע בזה את תודתו לפרופ' מ. קאסוטו, מורו למקרא וספרות בבית המדרש לרבנים והאו בריטיש ברומא, שהדריכו בעבודה זו.

2) ד"ר מ. וילנסקי מודה בזה לפרופ' י. קלוזנר, מ' לספרות עברית באוניברסיטה העברית בירושלים, שנטע אהבה לספרות העברית ויוצריה.

תוכן הספר

3	א. סוניטות
69	ב. שירים שונים
119	ג. שירים על מעשה בראשית
131	ד. משניות סנדניאל
139	ה. על יצחק לוצאטו ועל שיריו
143	ו. הערות